

IN MEMORIAM PĒTERIS PLAKIDIS

Mārīte Dombrovska

Nošu un citu tekstu rokrasti, kas pieejami JVLMA, Jāzepa Vītola piemiņas istabā, rakstā apzīmēti ar zvaigznīti (*).

Atslēgvārdi: komponists, pianists, profesors, duālisms mūzikā, neoklasicisms, neoromantisms, Latvija, Grieķija

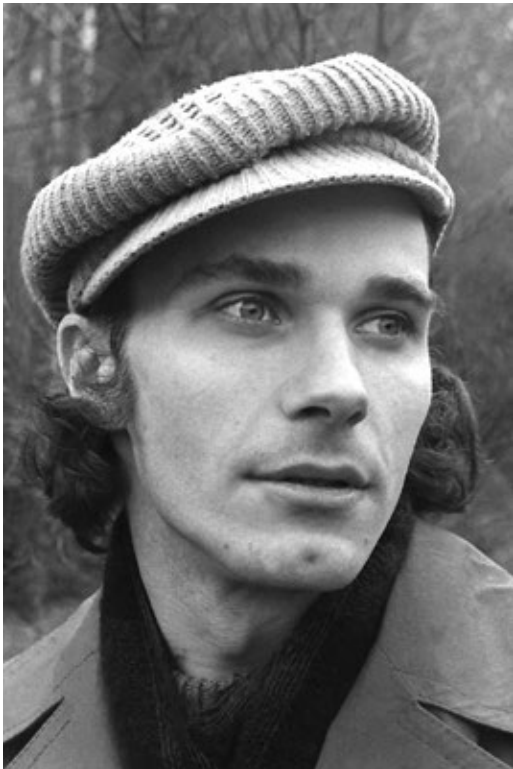
2017. gada 8. augustā Liepājā mūžībā devās komponists, pianists un pedagogs Pēteris Plakidis – latviešu/grieķu cilmes rīdzinieks, kas pasaulē nācis 1947. gada 4. martā. Plakida soļus vēl glabā Jāzepa Vītola Latvijas Mūzikas akadēmijas gaiterņi, jo mūsu *Alma mater* sienās viņš ir aizvadījis lielāko daļu dzīves – 1965. gadā uzsācis kompozīcijas studijas pie Jāņa Ivanova un 1970. gadā noslēdzis tās pie Valentīna Utkina, kā arī 1975. gadā beidzis asistentūru. Savukārt kopš 1974. gada Plakidis jau pats bijis kompozīcijas, vēlāk arī vokālās nodaļas mācībspēks, kopš 1991. gada – profesors. Kamerdziedāšanas klasē Pēteris Plakidis kā pianists koncertmeistars strādājis plecu pie pleca ar savu dzīvesbiedri, dziedātāju Maiju Krīģenu¹. Akadēmijā Plakidis iestudējis neskaitāmas koncertprogrammas, iesaistoties dažādos kameransambļos, spēlējot kopā ar domubiedriem, kuriem rakstījis arī mūziku. Tiem, kas pazīnusi Plakidi, viņš allaž paliks atmiņā kā smalkjūtīgs un asprātīgs gara aristokrāts – nozīmīga autoritāte ļoti daudziem.

Pēteri Plakidi, skatītu studenta acīm, 1992. gadā trāpīgi portretējis topošais kordiriģents Pauls Putniņš – mūsdienās starptautiski ievērojams operdziedātājs (Lielbritānija):

“Es pazīstu Pēteri Plakidi kā unikālu, retu, saudzējamu, jā, man šķiet, ļoti jūtīgu, smalku personību. [...] Komponists ir kā vaļējs nervs. Man šķiet, ka tādiem cilvēkiem, kāds ir P. Plakidis, ir ļoti grūti pārdzīvot mūsu tagadējos, trakos laikus. Viņš ir tā tipa cilvēks, kas nekad nav dzinies pēc savas pašreklāmas vai kaut kā tamlīdzīga, tā viņam nav vajadzīga. Viņš sevi izsaka savā mūzikā, arī kā lielisks mūziķis – pianists. Liekas, vislabāk viņš jūtas jaunu, trauksmainu studentu vidū vai arī kaut kur pie dabas. Tajā pašā laikā mākslinieks ir arī humora un drastiskuma pilns. Nāk uzreiz prātā viņa *Vasaras vidus dziesmiņa* (O. Vācieša v.). Tāpat viņš ir arī ļoti dziļš, ļoti intelektuāls. Viņš ir viens no vislatviskākās mentalitātes komponistiem.” (Putniņš 1992: 1)

Godinot Pētera Plakida piemiņu, lūdzu dalīties savās atmiņās vairākus viņa laikabiedrus. Šajās sarunās izgaismojās Plakida darbības galvenie virzieni – komponists, pianists kameramūziķis un pedagogs; tāpat ieskicējās viņa muzikālās intereses. Raksta tapšanā izmantotas arī komponistam veltītās publikācijas, Latvijas Mūzikas informācijas centra mājaslapa (Kudiņš, Dombrovska b. g.), mans privātarhīvs un Jāzepa Vītola piemiņas istabas (JVLMA) materiāli, kuru klāstā kopš 2017. gada septembra ir Pētera Plakida privātarhīvs. Īpašs paldies par vērtīgu informāciju sakāms komponistei Dacei Aperānei.

¹ **Maija Krīģena** (dzimusi 1939 Rankā) – operas un kamerdziedātāja, mecosoprāns. Beigusi Reģīnas Frinbergas vokālo klasi Latvijas Valsts konservatorijā (1971). Strādājusi Valsts Akadēmiskajā Operas un baleta teātrī (1971–1982, tagadējā Latvijas Nacionālā opera un balets), kur atveidojusi pāri par 20 operlomām, nozīmīgākās no tām: Karmena (*Zorža Bizē Karmena*), Madalēna (Džuzepes Verdi *Rigoletto*), Sudzuki (Džakomo Pučīni *Čo-čo-sana*), Maiga (Alfrēda Kalniņa *Baņuta*), Olga (Pētera Čaikovska *Jevgeņijs Onegins*), Erda (Riharda Vāgnera *Reinas zelts*), Zemes vēzītis (Imanta Kalniņa *Spēleju, dancoju*). Būdamā Valsts filharmonijas soliste (1982–1989), piedalījies Johana Sebastīana Baha, Volfganga Amadeja Mocarta, Džuzepes Verdi, Makša Rēgera izvērstu vokālsimfonisko opusu, Marģera Zariņa *Partitas baroka stilā*, Jura Karlsona monooperas *Atvadu vakars* u. c. komponistu darbu atskaņojumos kopā ar Latvijas, Novosibirskas, Odesas, Minskas, Taškentas, Dušanbē simfoniskajiem orķestriem Latvijā un ārvalstīs. 70.–80. gados sniegusi arī kameramūzikas koncertus, atskaņojot ārzemju un latviešu komponistu vokālo liriku. Bijusi JVLMA docētāja kamerdziedāšanā (1997–2009). Par mūža ieguldījumu saņēmusi *Latvijas Lielo mūzikas balvu 2018*.

1. attēls. Pēteris Plakidis, 1976. gads. Foto – Eiženija Freimane

Komponists

Kopš 1971. gada Pēteris Plakidis bijis Latvijas Komponistu savienības biedrs; 70.–80. gadu Latvijas mūzikas dzīve bez viņa nav iedomājama. Jau kopš pirmajiem opusiem viņš pārsteidza ar jaunu, savam laikam neierastu mūzikas valodu.

Līdzīgi kā citu latviešu komponistu darbos, arī Plakida mūzikā slēpto vēstījumu var lasīt starp rindām. Padomju okupācijas apstākļos, kad nacionāli patriotisko izjūtu klaji paust nedrīkstēja, tā atspoguļojās pirmām kārtām latviešu tautasdziesmu alūziju veidā, kā arī pirmsatmodas laikmeta drosmīgāko latviešu dzejnieku (Vizmas Belševicas, Māra Čaklā, Knuta Skujenieka, Ojāra Vācieša, Imanta Ziedoņa u. c.) tekstu izvēlē. Runājot par monumentālo kora simfoniju *Nolemtība* ar Vācieša dzeju (1985), muzikoloģe Ingrīda Zemzare teikusi: “Varam šo kora darbu lasīt kā laikmeta mesu vai kā rekviēmu varbūt.” (Zemzare 2000: 113)

Komponista individualizētais muzikālais rokraksts ir grūti iekļaujams kādā konkrētā stilistikajā virzienā. Viņa skaņdarbos apvienojas klasicistiska

līdzsvarotība un romantizēta pasaules uztvere, racionālisms un jauneklīga degsme, dziļa nopietnība un humora dzirkstis.

Savus jaunrades principus Plakidis 1978. gada 5. martā laikrakstā *Padomju Jaunatne* ir raksturojis šādi:

“Katru noti savā vietā. Pārzināt katru skaņu savā skaņdarbā, nepieļaut nejaušību un improvizācijas raisītu ideju pārstāstus.” (Plakidis 1978)

Plakida aktīvā iesaiste kamerģitaras atskaņošanā pianista koncertmeistara un dažādu ansambļu dalībnieka statusā ir būtiski ietekmējusi viņa jaunradi un rosinājusi arī viņu pašu sacerēt daudzus ievērojamus kameropusus. To vidū ir Maijai Krīgenai rakstīti vokālie cikli – *Trejžuburis** ar Imanta Ziedoņa dzeju (1967), *Trīs Māra Čaklā dzejoļi* (1975), *Trīs Ojāra Vācieša dzejoļi*** (1980) un kamerkantāte *Ezers** (Knuta Skujenieka vārdi, 1989). Par latviešu kamerģitaras klasiku jau kļuvuši arī instrumentāldarbi *Romantiska mūzika* (1980), *Veltījums Haidnam* (1982), *Bezmiegs* (1998) u. c.

Nozīmīgu ieguldījumu Plakidis ir devis simfoniskajā žanrā. 1969. gadā par skaņdarbu *Mūzika klavierēm, stīgām un timpāniem*, ar ko absolvēta Latvijas Valsts konservatorija, viņš saņēmis Vissavienības Jauno komponistu skates diplomu, un šo jaundarbu atzinīgi novērtējis arī Dmitrijs Šostakovičs. Savukārt daudzus gadus vēlāk – 1996. gadā – komponistam piešķirta *Latvijas Lielā mūzikas balva* par Variācijām

* Plakida rokraksts (ar zīmuli) pieejams vienīgi cikla *Trīs Ojāra Vācieša dzejoļi* pirmajai dziesmai *Upei pāri*.

orķestrim. Paliekošas vērtības simfoniskajā mūzikā ir arī *Leģenda** (1976), *Dziedājums* (1986) un koncertžanra darbi ar neoklasicistisku (Koncerts orķestrim un klavierēm, 1975) vai neofolklorisku ievirzi (koncerts *Sasaukšanās* solistu grupai un simfoniskajam orķestrim*, 1977³, Koncerts divām obojām un stīgu orķestrim, 1982); sava vieta ir arī asprātīgām stilistiskām rotaļām (*Vēl viena Vēbera opera* klarnetei un orķestrim, 1993, *Pasticcio à la Rossini* čellam un orķestrim, 2006).

³ Pētera Plakida arhīvā JVLMA, Jāzepa Vītola piemiņas istabā, komponista rokrakstā ir pieejama koncerta *Sasaukšanās* solistu partija.

CD albuma *Variations. Conversations. Episodes* anotācijā Pētera Plakida stilistiku trāpīgi raksturo muzikologs Arnolds Klotiņš:

“Pilnīga izvairīšanās no pašmērķīga liriska patosa vokālajā mūzikā – tā vietā dzejas intelektuālā satura jutīgs izgaismojums un struktūras rūpīga respektēšana. [...] Pat savā simfoniskajā mūzikā Plakidis ne sevišķi mīl tradicionālo konfliktu dramaturģiju ar tās noslieci uz emocionālām galējībām. Tāpēc viņš visbiežāk attīsta mūzikas materiālu variāciju formā [...]. Kopā ar patiku uz afekta ilgstošu stabilitāti, muzikālu dialogiskumu, lineāru balsvedību un barokālas izcelsmes koncertformām tas viss tuvina Plakida mūziku visai nenoteiktajam mūsu laika mūzikas apgabalam, uz kuru norāda daudzdzinātais uzraksts – neoklasicisms. Bet ir svarīga iebilde: noslieci uz attālu laikmetu mūzikas formu modeļiem Plakida darbos nav nekādas antiromantiskas nokrāsas, kā bieži mēdz būt. Vēl vairāk. Viņa mūzikai allaž piemīt netveramas pārejas starp klasicistisku domas stingrību un negaidītu romantiski brīvu skaņu asociatīvismu, iracionālu fantāzijas lidojumu. [...] koncerts simfoniskajam orķestrim ir viņa žanrs *par excellence*.” (Klotiņš 2002)

Lai gan Plakidis nav tiecies pēc publicitātes un starptautiskas atzinības, jau samērā agri viņa mūziku augstu novērtēja arī ārpus dzimtenes. 20. gadsimta 70.–80. gados Plakida kompozīcijas ir atskaņotas ne vien Latvijā, bet daudzās toreizējās PSRS republikās, kopš 80. gadu vidus arī ASV; tās izdotas notīs un skaņuplatēs. Savukārt kopš 90. gadiem viņa darbi aizvien biežāk sāka skanēt arī citviet pasaulē: Zviedrijā, Vācijā, Lielbritānijā, Nīderlandē, Somijā, Grieķijā, Malaizijā, Austrālijā, Kanādā u. c. Jaundarbus pasūtījušas dažādas ārvalstu institūcijas, piemēram, Parīzes izdevniecība *Alphonse Leduc*, Šlēsviņas-Holšteinas Mūzikas festivāls, Zēlandes simfoniskais orķestris (Dānija), Latviešu Dziesmusvētku biedrība Kanādā.

Otrpus okeānam viens no pirmajiem, kurš starptautiskā mērogā ir atzinīgi novērtējis Pētera Plakida mūziku, īpaši izceļot viņa vokālinstrumentālo opusu *Mūzika vējam un asinīm* un Variācijas orķestrim, bijis Tālivaldis Ķeniņš (1919–2008). Rakstā *Izcils jaundarbs latviešu mūzikā. Komponistam Pēterim Plakidim piecdesmit gadi* lasām šādu spriedumu par kolēģa jaunradi:

“Viņa mūziku raksturo izkopta tehnika, liriskas izjūtas, kas mijas ar dramatiskiem elementiem. Orķestra valoda ir krāsaina un krāšņa.” (Ķeniņš 1997: 3)

Abus komponistus vienojusi ne tikai zināma līdzība mūzikas stilistikā (neoklasicisma iespaids, dažādu stilu saspēle, polifonijas lielā loma), bet arī īpaša gara radniecība, par ko liecina gan vēstules, gan Plakidim veltītie Ķeniņa skaņdarbi, kurus veltījuma adresāts

pirmatskaņojis kopā ar saviem domubiedriem. Par Noneta (*L'Ultima Sinfonia*, 1985–1993) finālu Ķeniņš raksta:

“*Ricordanza (Atmiņas)* savā tematikā atrod ierosmi Pētera Plakida mūzikas pasaulē. [...] Šo noslēguma daļu varētu arī uzskatīt kā nostalgisku piemiņas zīmi tām atmiņām, kas mani saista ar dzimto zemi.” (Ķeniņš 1994)

Savukārt Ķeniņa trio *Aizmirstas lappuses* klarnetei, čellam un klavierēm (1997) veltīts Plakidim 50 gadu apritē. Šim opusam ir trīs daļas: *Melanholiņas par Jāzepa Vītola motīvu*, *Vidzemes žiga* un *Pamestie kapi*⁴.

⁴ Opuss nav iekļauts publiski pieejamajos Tālvaiļža Ķeniņa skaņdarbu sarakstos, piemēram, Kanādas Mūzikas centra (*Canadian Music Centre*) un Latvijas Mūzikas informācijas centra mājaslapās. Skat.: Canadian Music Centre n.d.; Skurule, Ķeniņš b. g.

⁵ Tvertā iekļauti skaņdarbi *Dziesmas vējam un asinīm*, Mūzika klavierēm, stīgām un timpāniem, Koncerts divām obojām un stīgām, *Koncerts balāde* divām obojām, klavierēm un stīgām.

Zīmīgi, ka visi trīs Plakida mūzikas CD albumi ir publicēti ārzemēs: instrumentālās kameramūzikas un simfoniskās mūzikas tvarts *Variations. Conversations. Episodes* izdots Grieķijā (2002, LYRA), simfoniskais disks *Music for String Orchestra*⁵ – Lielbritānijā (2007, Toccata Classics), vokālās kameramūzikas izlase *You Wonder at My Song* – ASV (2015, Albany Records).

Grieķijā laists klajā ne tikai Plakida pirmais mūzikas albums, bet arī grieķu mūzikas izlase *Works for Orchestra by Greek Composers. No 4* (2004, LYRA), kas ietver viņa simfonisko darbu *Atskatīšanās*. Tā ir liecība par Plakidim ierādīto goda vietu grieķu komponistu vidū. No saviem grieķu senčiem komponists mantojis uzvārdu *Plakidis* (viņa vectēvs Konstantinoss no mātes Džuljetas Plakidis⁶ puses ir bijis grieķis). Pēteris Plakidis ir apmeklējis Grieķiju 1980. vai 1981. gada vasarā un muzicējis kopā ar dziedātāju Kārli Zariņu. Komponista meita Agate Plakide atminas:

“Pēcāk viņš stāstīja – tagad saprotot, no kurienes dažas viņa rakstura īpašības un šādas tādas patikšanas (nesteigties, ilgāk pagulēt u. tml.). Viens no samērā spilgtiem iespaidiem – tieši šī nesteigšanās, piemēram, ja pasākums oficiāli iepilnāts sešos vakarā, tad uz to gandrīz nepieklājīgi ierasties ātrāk nekā septiņos; u. c.” (Plakide 2018)

Savukārt Plakida audzēkne, komponiste un muzikoloģe Gundega Šmite, kas šobrīd sev otru mājvietu radusi Grieķijā, norāda:

“Nesaskatu īpašu līdzību Pētera mūzikai ar, piemēram, grieķu tautas vai profesionālo mūziku. Taču Pēteris pats ir ļoti grieķisks. Un tas ir interesanti, [...] gēnu līmenī Grieķija ir viņa. To var tik izteikti novērot viņa izteiksmīgajā, plašajā žestu valodā un vienlaikus vienkāršībā un sirsnībā. Gaiša cildenība un dziļa cilvēcība.” (Šmite 2018)

Tā kā Plakidis grieķu valodu nav mācējis, komponistam, iepazīstot šīs zemes mūzikas kritiķu publikācijas, bijusi nepieciešama tulka palīdzība. Manā rīcībā ir daži nezināma tulka veidoti recenziju latviskojumi⁷. Tā, piemēram, pozitīvas atsauksmes Grieķijas presē lasāmas pēc tvarta *Variations. Conversations. Episodes* izdošanas:

“Petross Plakidis ir mūsdienu komponists, termins “klasīķis” mums šķiet pilnīgi nepiemērots. “Mūsdienīgs” ar to domu, ka viņš dzīvo mūsu laikos, ar domu, ka darbi skan šodien, ka viņš iedvesmojas šodienā, pazīstot visu Rietumu mūzikas vēsturi (no pirmsklasiskās līdz

⁶ Džuljeta Plakidis (1906 Londonā – 1985 Rīgā) – tulkotāja. Dzimis ierēdņa ģimenē. Kopš 1908. gada dzīvojis Maskavā, vēlāk Valkā, kur mācījies pilsētas ģimnāzijā un apguvis igauņu valodu. Beigusi Rīgas Krievu izglītības biedrības vakara ģimnāziju (1934) un Latvijas Universitātes Filoloģijas un filozofijas fakultātes Klasiskās filoloģijas nodaļu, kur ieguvis maģistra grādu (1943). Strādājusi par tulci Rīgas Darba departamentā (1941–1944) un par bibliotekāri, Periodikas nodaļas vadītāju Latvijas Valsts universitātes Centrālajā bibliotēkā (1944–1950). Tulkojusi daudzus igauņu rakstnieku darbus, arī bērnu un jaunatnes literatūru. Periodikā publicēti viņas raksti par igauņu literatūru. Saņēmusi Juhana Smūla prēmiju (1978). Biogrāfijas pārstašs pēc Ilzes Rubules raksta (Rubule b. g.).

Plakidis mātes jaunības dienu pilsētai ir veltījis *Dziesmu Valkai** ar Valda Rūjas tekstu (2002), tā rakstīta jauktajam korim un klavierēm un ar pilsētas domes lēmumu atzīta par Valkas himnu.

⁷ Turpmākajos citātos tie ir stilistiski rediģēti. – *Krājuma redaktora piezīme.*

laikmetīgajai) jo īpaši tādā manierē [..], kurā dažādi elementi sāk veidot to, ko mēs saucam par individuālo stilu. Tas atklājas ne tikai darbos *Veltījums Haidnam* un *Detektīva epizode*, kas ir īsi un īpaši apgaroti, bet arī beidzamajā izvērstas formas darbā (kam raksturīga liela iedvesma), Variācijās orķestrim (1996). Un šis pēdējais darbs, ne tikai tāpēc, ka ir visgarākais (tuvu 18'), bet arī tāpēc, ka atklāj milzum daudz tehniskas sarežģītības, ir tas, ko mēs saucam par "brieduma darbu". [..] Nav vajadzības turpināt dziļāku analīzi, jo Arnolda Klotiņa bukleta teksts ir vienreizējs, pārsteidzošs, iespējams, vislabākais, ko pēdējos gados esam lasījuši muzikoloģijas jomā. Ko mums atliek vēl pievienot? Mūsu izjūtas. Un tas aptver visas krāsas." (Troussas 2002)

Citā recenzijā (virsraksts *Astoņi nezināma grieķu izcelsmes komponista darbi, kurus ir vērts iepazīt katram mūzikas mīļotājam*) lasām:

"Šomēnes parādās vēl kāds grieķiem būtisks jaunatklājums. Tas ir disks ar Pētera Plakida darbiem, kas izdots apgādā *Lyra* sadarbībā ar Grieķu mūzikas arhīvu un Tomasu Tamvakosu. [..] Šobrīd, kad komponists ir veicis radoši bagātu ceļu savas valsts mūzikā, viņu līdztekus Vaskam un Pelēcim var pieskaitīt pie visizcilākajiem Latvijas mūziķiem, turklāt [viņš ir] grieķu cilmes. Minētais disks aptver trīs orķestra un piecus kameramūzikas darbus, kas rakstīti laikā no 1976. līdz 1996. gadam un sniedz pietiekami skaidru priekšstatu par komponista mūzikas valodu. Raksturīga ir stingra un konkrēta līnija, bez izskaistinājumiem un noslieces uz "mākslīgu iespaidu radišanu". Komponists izvairās no galējām tendencēm, kas parādījās 20. gadsimtā, saglabādams pietiekami daudz klasiskas domas elementu, [kas izpaužas] skaņdarbu skaidrībā un mūzikas ideju iedarbībā; tajā pašā laikā orķestris un instrumenti skan romantiski un neotēriski⁸." (Tiliakos 2002)

Raksta autors albumam devis arī visaugstāko vērtējumu – piecas zvaigzītes.

Savukārt Lielbritānijā publicētais Plakida mūzikas tvarts *Music for String Orchestra* recenzēts britu izdevumā *Gramophone Awards*. Apjomīgākā rindkopa veltīta komponista agrīnajam darbam – Mūzikai klavierēm, stīgām un timpāniem:

"Mūzika klavierēm, stīgām un timpāniem (1969), kurā komponists apliecina sevi kā pianistu, bija Plakida diplomdarbs. Tipisks, labi pārdomāts agrīnā stila piemērs, viendabīgs, bet daudzas sekcijas ietverošs darbs, kas atspoguļo vērā ņemamu dzirdes fantāziju (lai gan ar Bartoka iespaidu), veidots postmodernajā tonālajā idiomā un līdzinās variāciju virknei. Darba pamatā ir tautasdziesma *Ej, saulīte, drīz pie Dieva*, kurā "latviešu zemnieki vērsās pret represīvajiem vācu zemes īpašniekiem" – nepārprotams zemteksts, kas protestē pret Latvijā valdošo padomju okupāciju⁹." (Rickards 2007: 89)

Pēteris Plakidis ir pievērsies arī teātra mūzikas jomai. Jau daiļrades agrīnajā periodā viņš bijis pieprasīts teātra un kinomūzikas komponists¹⁰, strādājis par pianistu koncertmeistaru ansambli *Rīgas pantomīma* (1966–1969) un mūzikas daļas vadītāju Latvijas Nacionālajā (toreiz Drāmas) teātrī (1969–1974). Muzikologs Jānis Torgāns saskata saikni starp šo darbības jomu un Plakida mūziku:

"Darbs teātrī neapšaubāmi attīstīja komponista prasmi izteikties koncentrēti un lakoniski, atrast tēzei, idejai, dramaturģiskajam risinājumam nepieciešamo adekvāto izpausmi intonācijā, ritmā, tembrā." (Torgāns 1978: 69–70)

⁸ Neotērīki (no grieķu νεωτερικοί – "jaunie dzejnieki") – hellēnisma perioda (~ 336–30 pirms mūsu ēras) dzejnieki, kas rakstīja savam laikam avangardiskus darbus grieķu un latīņu valodā.

⁹ Oriģinālā: "Music for Piano, Strings and Timpani (1969), in which the composer features as pianist, was Plakidis' s diploma work. A typically well crafted product of this early stile, the single span, multi-section work shows considerable aural imagination (albeit with a debt to Bartók) within a postmodern tonal idiom and plays not unlike a set of variations. Based on the folksong "Ej, saulīte, drīz pie Dieva" ("Go, sun, soon to God"), in which "Latvian peasants rail against oppressive German landowners", there is clear subtext protesting the Soviet occupation of Latvia."

¹⁰ Pēteris Plakidis ir sacerējis mūziku ap 40 izrādēm Latvijas Nacionālajā teātrī, Dailes teātrī, Mihaila Čehova Rīgas Krievu teātrī, Valmieras teātrī, Liepājas teātrī, Latvijas Leļļu teātrī, Latvijas Radio uzvedumiem u. c., kā arī Rīgas kinostudijas dažādu žanru vairāk nekā 20 filmām (spēlfilmām, dokumentālajām filmām, leļļu filmām).

Teātrī gūtā pieredze atbalsojās Plakida jaunradē arī tādējādi, ka viņš piešķīra instrumentiem dažādas “lomas” ne tikai kameransambļos, bet arī orķestra darbos, dodot katram mūzikim noteiktu uzdevumu, izceļot instrumentu tembrālās nianšes, veidojot to dialogus.

Agrīnās jaunības gados Plakidim bijusi iecere komponēt operu *Illa* ar Ojāra Vācieša libretu pēc amerikāņu rakstnieka Reja Bredberija (*Ray Bradbury*, 1920–2012) tāda paša nosaukuma stāsta no zinātniskās fantastikas romāna *Marsiešu hronikas* (1950, latviski tulkots 1967), taču tā nav īstenojusies. Romāns veidots no 28 atsevišķiem stāstiem un vēsta par to, kā ekspedīcijām no planētas Zeme veicas saskarsmē ar Marsa iedzīvotājiem. Iecerētajā operā galvenā loma būtu uzticēta Maijai Krīgenai (Krīgena 2018), kas tolaik sevi spilgti apliecināja kā soliste Valsts Akadēmiskajā Operas un baleta teātrī (tagadējā Latvijas Nacionālā opera un balets). 90. gadu sākumā atkal pavidējusi doma par operas radīšanu: Oļģerta Grāvīša vēstulē Plakidim lasām, ka Grāvītis iesaka komponistam doties pēc libreta pie Margēra Zariņa (Grāvītis 1992), bet nav liecību par to, ka darbs būtu uzsākts.

Iespējams, ka savas nerealizētās operas ieceres Plakidis īstenojis instrumentāldarbos. Noteikti jāatzīmē *Vēl viena Vēbera opera* klarnetei un orķestrim (1993), kur operas primadonnas lomā “iejūtas” klarnete un visā skaņdarba gaitā tiek “izspēlēta” operas darbība. Zīmīgs komentārs komponistam ir arī par *Pasticcio à la Rossini* čellam un stīgu orķestrim (2006), kura nosaukumu var tulkot divējādi (*Pastičo Rosīni gaumē* vai *Pastēte Rosīni gaumē*):

“Iznāca darbs, kas atgādina Rosīni operu ansambļus ar čellu galvenajā lomā. Čells ir gan *basso buffo* (komiskais bass), gan tenors un pat soprāns.” (*Bravo Plakida pastētei* 2006)

Pianistes Agneses Egliņas stāstītais liecina, ka arī kamerdarbu iestudēšanas procesā Plakidim bijusi mērķtiecīgi izstrādāta tēlainā koncepcija:

“Ansamblī viņam kā režisoram vienmēr bija skaidrs, kurš ir galvenais un kurš mazsvarīgāks, vienmēr bija skaidri tuvplāni un “tālākplāni”. [...] Plakidim bija ļoti skaidri tēli – vai tur ir vīrietis ar zobenu, vai sieviete ar skaisto plīvuru, vai tur ir miglas pilns mežs. Viņš daudz strādāja ar asociācijām, uzreiz bilde, scenogrāfija tai “operai” bija skaidra. Vismaz galvā viņš veidoja katru skaņdarbu kā tādu operas uzvedumu, jo īpaši jau kameramūzikā. Kas ir tas vijolnieks? Vai nu tā skaistā princese, vai greizsirdīgais jauneklis. Tas viņam bija ļoti skaidri.” (Egliņa 2018)

Mūzikas radīšanas procesā Pēteris Plakidis bijis ārkārtīgi noslēgts, pat saviem tuviniekiem rādījis tikai pabeigtas partitūras. Intervijā Rūtai Paulai komponists teicis:

“Kompozīcijā pirmais spontānais impulss man vienmēr ir tiešs un emocionāls, ar prātu nekontrolēts, lai nekas tur netraucē. Tas tiek pieskicēts un pēc tam diezgan sūrā darbā ritināts uz priekšu, kamēr pārtop par skaņdarbu. Un tur man ir ļoti daudz racionālas izdomas un būvēšanas problēmu, loģisku un neloģisku risinājumu un cenšanās no tiem izkļūt, visu to atrisināt.” (Plakidis 2007b: 10)

Viens no visvairāk atskaņotajiem Plakida darbiem ir Koncerts divām obojām un stīgu orķestrim, kas veltīts obojistiem Vilnim Pelnēnam un Uldim Urbānam. Abi mākslinieki to spēlējuši ar pieciem dažādiem orķestriem Latvijā un ārvalstīs (ir veikti arī četri ieraksti). Atmiņās par darba tapšanu dalās Uldis Urbāns, kas iestudējis un pirmatskaņojis arī citus Plakida opusus un dažādās programmās muzicējis kopā ar pašu komponistu:

“Pēteris rakstīja, kad īsti bija pārliecināts par to, ka mūzika sāka skanēt. Viņš man stāstīja, ka Koncerta divām obojām tēmas viņš pirmo reizi ir izdzirdējis, lidojot lidmašīnā, tās kaut kā iesēdušās viņā, un tad viņš tās attīstījis tiktāl, ka iznācis vesels koncerts.” (Urbāns 2018)

Neraugoties uz panākumiem kompozīcijas jomā, Pēteris Plakidis bijis ārkārtīgi paškritisks. “Par lielajām orķestra partitūrām Plakidis nebija pārliecināts ne par vienu noti, tās viņam sagādāja lielas mokas. Viņam bija šaubas par visu, ko viņš dara,” stāsta komponista skatuves partneris un tuvs draugs, čellists Ivars Bezprozvanovs (Bezprozvanovs 2018). Variāciju orķestrim tapšanu pats Plakidis raksturo šādi:

“Sākumā darbs nevedās viegli – palaikam nedēļa pēc nedēļas pagāja, sviežot arī iepriekšējā dienā sacerēto. Arī skaidrība par kompozīcijas žanru, formu un attiecīgi – nosaukumu radās vēlāk, faktiski jau tik vēlu, ka biju nobijies ne pa jokam. Tomēr daudz kas no “izbrāķētā” – ne jau nu burtiski izsviestā – materiāla atrada skaņdarbā vietu man pašam negaidītā kontekstā. [...] Neslēpšu, ka pārdzīvots un izsāpēts tika daudz, bet pašam par sava darba emocionālo vai tēlaino sfēru izteikties skaistos, daiļliteratūras cienīgos vārdos nav gluži manā gaumē.” (*Bravo Plakida pastētei* 2006)

Pēc Variācijām orķestrim Pētera Plakida daiļradē iestājās zināms lūzums, un viņš nodevās galvenokārt koncertdarbībai, kā arī pedagogiskajam darbam JVLMA. Vairākas liecības ļauj secināt, ka komponista dzīves pēdējos 20 gados radošajā jomā izpaudusies zināma rezignācija. Plakida audzēknis Jānis Petraškevičs, JVLMA docents un kompozīcijas pasniedzējs, stāsta:

“Es iepazinu Pēteri Plakidi laikā, kad viņš sāka mazāk komponēt¹¹, līdz ar to viņa radošā šķautne bija noslēpta un nedaudz mistiska lieta. Bija skaidrs, ka viņa pienesums latviešu mūzikā ir ārkārtīgi liels un būtisks, bet tas jau piederēja pagātnei. Zināmā mērā es sajutu viņa radošās mokas vai radošās ciešanas, kaut kāda veida šaubas, meklējumus, pārdomas, tas viss arī kompozīcijas stundās iznāca ārā. [...] Viņš ne vienreiz vien izteicās, ka nevar mācīt kompozīciju, ka tā nav viņa

¹¹ Jānis Petraškevičs mācījis kompozīciju pie Pētera Plakida laikposmā no 1996. līdz 2003. gadam.

sfēra. Tas izriet no tā, kur šajā brīdī viņš atradās pats kā komponists.”
(Petraškevičs 2018)

Savukārt pianistei Agnesei Egļiņai ir šādas atmiņas:

“Kad es Plakidim lūdzu, lai uzraksta kaut ko klavierēm, viņš teica, ka mūza nenāk, viss jau ir pateikts, lai spēlēju to, kas jau uzrakstīts. Un tas man likās ļoti respektabls vēstījums. Ja nav ko teikt, tad viņš vienkārši neraksta. Es zinu, ka viņš mēģinājis sevi piespiest, bet tas bija nedabīgi, “pret spalvu”. Kaut kas tāds ļoti mākslīgi veidots, strukturēts, tas viņam bija kaut kas svešķermenisks.” (Egļiņa 2018)

Savas izjūtas Plakidis nav slēpis arī intervijās. Sarunā ar Inesi Lūsiņu viņš izteicies:

“Iespējams, esmu uzrakstījis visu, kas man nolemts? Modernās mūzikas stili un virzieni man izraisa vilšanos: bieži šī mūzika ir vienkārši neglīta! Intelektuālo koncepciju un konstrukciju demonstrēšana citam cita priekšā komponistiem kļūst par pašmērķi, vāji slēptā nicinājumā sakot “ak, šī filharmoniskā mūzika” par darbiem, kas rakstīti klausītājiem.” (Citēts pēc: Lūsiņa 2007)

Šo pašu tēmu Pēteris Plakidis skāris sarunā ar bijušo audzēkni, komponistu un mūzikas žurnālistu Edgaru Raginski:

“Jo straujāk rit laiks un lielāka pieredze krājas, jo vairāk pārdomu nāk par to, kas būtu jādara mūzikas jomā, un arī par to, ko nevajadzētu darīt. Arvien vairāk gribas teikt lielā grieķu filozofa vārdiem – ka es zinu tikai to, ka neko nezinu. [...] Nekautrēšos atzīties, ka man ir šausmīgi bail no neveiksmes. Apšaubu katru noti, ko cenšos uzrakstīt, un visu, kas ieskicēts, nekavējoties gribu izsviest vai nīcināt ārā. Man ļoti grūti ir atrast materiālu, kam pats noticētu un kuru aktīvi gribētos turpināt. Arvien vairāk kļūstu par tādu *ne-komponistu*, kurš var kaut ko uzrakstīt, un arvien mazāk par tādu, kas nevar nerakstīt. Lielākoties ir neticība sev. Tu raksti, perini visādas domas, un, kad atrodas kāda atbalstoša balss, kas to visu atzīst, tam ir viegli noticēt, un tā neticība sev aizmirstas – apkārtējo atbalsts ir tas, kas palīdz turpināt iesāktu.” (Citēts pēc: Raginskis 2017)

178

Asa zāle, akmens melns.
Skaņas smagi putna spārni,
Dvēseli atlaižu kā gāmi –
Asa zāle, akmens melns.

Asa zāle, akmens melns!
Sāpju rieksts, domu domas...
Cik viņi redzu – tālas jomas,
Asa zāle, akmens melns.

Sevišķi smagi tapuši pēdējo gadu darbi. Pirms miniatūras *Visu nakti zvaigznes raud** balsij un klavierēm (Raiņa vārdi, 2015) sacerēšanas (koncertizrādei *Dagdas skiču burtnīcas* ar dažādu paaudžu latviešu komponistu mūziku) Pēterim Plakidim bijušas liktenīgas priekšnojautas. Dziesmas pirmatskaņotāja, dziedātāja Ieva Parša atceras, ka viņš teicis: “Ja man būtu jāraksta, tad es rakstītu: *Tukšums krūtīs, / Dvēselei riebjas, / Sakrīt sirds...* [citāts no Raiņa *Dagdas skiču burtnīcas*. – M. D.]” (Parša 2018)

Skaudrās, traģiskās kolīzijās ir tverta Plakida pēdējā kordziesma *Mūža aina** (Zinaīdas Lazdas vārdi, 2015), kuras notis pēc komponista aiziešanas atrastas atvērtas uz viņa klavieru pults. Zīmīgs ir jau tekstuālais vēstījums skaņdarba kulminācijā.

2. attēls. Zinaīdas Lazdas dzejoļa *Mūža aina* teksta fragments, kas Pētera Plakida dziesmā interpretēts kā kulminācija; komponista rokraksts. Glabājas JVLMA, Jāzepa Vītola piemīņas istabā. Pētera Plakida kolekcija, JV-Not_00429

MŪŽA AINA

LAZDA / SAUKTĀH KORIMĪ P. PLAKIDIS

A

T

B

pp ma marc.

A - sa zā - le, āk - mens melns.

A

T

B

ppp p.

mf

A - sa zā - le, āk - mens melns, A - sa zā - le

S

A

T

B

mf sub.

ve - ģi lai šas lā - li gaisi

A - sa zā le akmens

ak - mens melns, A - se. le. ak - mens melns, A - sa zā le akmens

3. attēls. Pēteris Plakida dziesmas *Mūža aina* 1. lpp. komponista rokrakstā. Glabājas JVLMA, Jāzepa Vītola piemiņas istabā. Pēteris Plakida kolekcija, JV-Not_00429

4. attēls. Pēteris Plakidis Jāzepa Vītola piemiņas istabā (20. gadsimta 70. gadi). Foto – Imants Puriņš. Glabājas JVLMA, Jāzepa Vītola piemiņas istabā. Sofijas Vēriņas kolekcija, JV-Fot_00159

Kopš 2017. gada septembra Jāzepa Vītola piemiņas istabā JVLMA ir pieejams arī Pētera Plakida arhīvs; tajā glabājas gan viņa darbu manuskripti, kopijas, skices un izdevumi, gan daudzas citu latviešu un ārvalstu komponistu notis, arī koncertafišas un programmas, periodiskie izdevumi un to izgriezumi, fotogrāfijas un dažādi dokumenti, kas parāda ne tikai Plakida autorkoncertu un atsevišķu viņa darbu atskaņojuma kopainu, bet arī viņa daudzveidīgo kamermūzikas repertuāru un skatuves partneru loku. Lielākā daļa arhīvā pieejamo Plakida darbu ir atskaņoti, muzikālajā aprītē pazīstami vai arī mazāk zināmi dažādu žanru opusi (to vidū arī pēdējais darbs – *Mālers apmeklē kabārē vijolei un klavierēm*, 2017). Jaunatklājums ir Plakida agrīnās kompozīcijas, kuras nav iekļautas publicētajos viņa darbu sarakstos (Zemzare, Pupa 2000; Kudiņš, Dombrovska b. g.) un kurām lielākoties nav zināms rašanās gads (vienīgi atsevišķas klavierminiatūras ir datētas ar 20. gadsimta 60. gadu sākumu). Vairums no agrīnajiem darbiem ir klavieropusi (sonātes, sonatīne, variācijas un dažādas miniatūras, tai skaitā prelūdijas).

Starp citiem arhīva materiāliem uzmanību saista mapīte ar uzrakstu *Veci gabali (pabeigti un pārrakstīti)* un apakšvirsrakstu *Zīdaiņa periods**; tā ietver Sonāti klavierēm, instrumentālās miniatūras, tai skaitā klavieropusus, un dažus vokālos darbus.

Zīmīgi, ka jau agrīno darbu nosaukumi liecina par Plakida daiļrades vadlīnijām: latviski tautisko pamatu (*Daina klavierēm**), neoklasicistisko ievirzi (Sonatīnes* [nepabeigta] daļu nosaukumi: *Tokāta*; *Intermeco*; *Inversija un epilogs*), neoromantisko stīgu (vokālās miniatūras – *Dziesma balsij un klavierēm** ar Viktora Līvzemnieka dzeju, *Puteņa naktī vīrieša*

balsij un klavierēm* ar Laimoņa Vāczemnieka tekstu), humoristisku skatījumu (*Trīs karikatūras klavierēm**).

Uzmanības vērtā ir jauktā kora miniatūra *Izkapts ābelē (Anno 1944)** (Māra Čaklā vārdi, sacerēšanas gads nav zināms, spriežot pēc rokraksta un papīra – agrīns darbs), kas pēc komponista aiziešanas atrasta viņa manuskriptu klāstā un dzejas satura dēļ, visticamāk, nav atskaņota: Māra Čaklā dzejolis (1968) izceļas ar dramatismu un ataino padomju varas agresiju:

“Un suņi rēja, / un dūmi kāpa / un uguns ziedi, / un bērni kļiedza, /
un svešā mēlē / tiem virsū blāva, / un izkapts palika / ābelē.”

Ievērojams ir Plakida publicēto darbu klāsts. Kopš 1994. gada par viņa kompozīciju izdošanu rūpējas izdevniecība *Musica Baltica*, kas drīzumā laidīs klajā apjomīgu Pētera Plakida kordziesmu krājumu jauktajam korim; tajā iekļauti vairāki pirmpublicējumi, to vidū agrīnā miniatūra *Izkapts ābelē (Anno 1944)* un vēlīnā kordziesma *Mūža aina*. Taču daudzas Plakida notis ir publicētas arī padomju periodā, turklāt ne tikai Latvijā. To, ka Plakidis ir starptautiski atzīts komponists, apliecina, piemēram, šādi visnotaļ respektabli avoti:

- Ļeņingradā (tagadējā Sanktpēterburgā) publicētie simfonisko darbu izdevumi un toreizējās PSRS komponistu darbu izlase *Muzyka molodyh dlja fortepiano* (Leningrad: Muzyka, 1977); tajā iekļauts Plakida – vienīgā Latvijas pārstāvja – skaņdarbs no cikla *Konsonanses klavierēm*;
- Parīzes izdevniecības *Alphonse Leduc* publicētā *Meditācija* arfai (Paris: Alphonse Leduc, Editions Musicales, 1992);
- starptautisks klavierdarbu krājums *Spectrum 3. An International Collection of 25 Pieces for Solo Piano* (London: The Associated Board of the Royal Schools of Music, 2001). Līdzās dažādu pasaules valstu (Japānas, Meksikas, Jaunzēlandes, ASV, Austrālijas, Dienvidāfrikas u. c.) skaņražu notīm tajā ietverts arī Plakida klavieropuss *Distant Song (Tālā dziesma)*, turklāt kā krājuma pirmais skaņdarbs.

Arhīvā var rast arī citu latviešu komponistu (Paula Dambja, Artūra Grīnupa, Jura Kulakova, Andreja Selicka u. c.) notis. Interesi raisa Plakidim dāvātie Paulas Līcītes, Arvīda Žilinska, Maijas Einfeldes un Edgara Raginska skaņdarbu nošizdevumi ar veltījuma ierakstiem. Lūk, pāris no tiem: “Manam jaunajam draugam Pēterim Plakidim. Paula Līcīte” (Paula Līcīte, *Sonatīne klavierēm*. Rīga: Latvijas Valsts izdevniecība, 1956); “Jaunajam komponistam Pēterim Plakidim mūzikas studijās. Prof. v. i. A. Žilinskis. 17 XII 65. g.” (Arvīds Žilinskis, *Skaņdarbi klavierēm*. Rīga: Latvijas Valsts izdevniecība, 1948). Par draudzību ar Līcīti liecina arī viņas klavierminiatūras *Rudenī** manuskripts.

Starp notīm atrodam Plakida veidoto Jāzepa Vītola miniatūras *Albumā* op. 33 apdari klavieru trio*, ko komponists kopā ar domubiedriem atskaņojis Vītola 150 gadu jubilejai veltītajās koncertprogrammās (2013). Šajā kontekstā jāatgādina, ka Plakidis ir sastādījis arī Vītola solodziesmu izlasi *Dziesmas balsij un klavierēm* (Rīga: Liesma, 1988). Par Plakida plašajām muzikālajām interesēm stāsta daudzie pasaules mūzikas klasiķu klavierdarbi un kamer-mūzikas partitūras, kuras viņš ir spēlējis vai arī smēlies no tām savas radošās idejas.

Līdz šim vēl neapzinātas ir Pētera Plakida darbu notis (lielākoties skices), ko Rakstniecības un mūzikas muzejam dāvinājis komponista studiju biedrs, profesors, muzikologs Jānis Torgāns.

Pianists kamermūziķis

Kamermuzicēšana allaž bijusi Pētera Plakida sirdslieta. Viņa dzīvesbiedre, dziedātāja Maija Krīgena uzsver, ka tā Plakidim bijusi pat nozīmīgāka nekā komponēšana (Krīgena 2018). Līdzīgu viedokli pauž arī čellists un komponista tuvs draugs Ivars Bezprozvanovs:

“Plakidis jutās daudz labāk kā izpildītājs pie klavierēm, nevis kā komponists. Kad viņš spēlēja, tad bija vislaimīgākais. Pēc koncertiem viņš jutās labāk nekā pēc kāda skaņdarba uzrakstīšanas. [...] Pirms koncertiem viņam bija diezgan liela mūziķa “mandrāža”, neskatoties uz pieredzi. Viņš šaubījās, nervozēja. Skatuve daudz prasīja, bet tas viņam bija liels kaifs. Nervozēšana pirms koncertiem viņam bija tikai līdz pirmajai notij, pēc tam vairs ne.” (Bezprozvanovs 2018)

Plakida atskaņotājdarbība, kas īpaši intensīva bijusi kopš 20. gadsimta 70. gadiem, pārsteidz ar plašu koncertģeogrāfiju. Pianists ir uzstājies Latvijā, vairākās toreizējās PSRS republikās, ASV, Kanādā, Lielbritānijā, Grieķijā un Austrālijā, labprāt sadarbojies ar dažādu paaudžu pašmāju un trimdas vokālistiem un instrumentālistiem. Kā atzīst vairāki viņa koncertdzīves līdzgaitnieki, muzicējot kopā ar Plakidi, saprašanās bijusi bez vārdiem. Čellists Ivars Bezprozvanovs ar apbrīnu atceras viņa “lidojošo” stakato Vīnes klasiķu Jozefa Haidna un Volfganga Amadeja Mocarta darbu atskaņojumos (Bezprozvanovs 2018). Pēc laikabiedru stāstītā, spilgtas bijušas Franča Šūberta, Roberta Šūmaņa, Johanna Brāmsa u. c. romantiķu mūzikas lappuses. Plakidis ir aktīvi iesaistījies latviešu mūzikas popularizēšanā, pirmatskaņojis arī jaundarbus, tostarp popularizējis trimdas latviešu komponistu opusus. 1996. gadā Starptautiskajā Jāņa Mediņa vokālistu konkursā viņš tika atzīts par labāko pianistu koncertmeistaru. Kamermūzikas programmās savas pirmās skatuves gaitas kopā ar pianistu Pēteri Plakidi ir uzsākuši daudzi ievērojami vokālisti, viņu vidū Evita Zālīte-Grosa (1969), Ieva Parša (1971), Inga Kalna (1972), Elīna Garanča (1976), Inga Šļubovska-Kancēviča (1978), Maija Kovaļevska (1979) u. c.

Dziedātāja Ieva Parša, kuras programmās Plakida mūzikai allaž ir būtiska vieta, stāsta:

“Uz skatuves viņš bija ļoti sadarbīgs, koleģiāls un kaislīgs mūziķis, mani subjektīvi aizrauj viņa neatkarotā spēles maniere, piesitiens, gaumīgi pilnasinīgais spēles veids. Grūti pateikt, varbūt tas bija saistīts ar to, ka viņš bija komponists un visu dzirdēja orķestrāli, bet viņš varēja spēlēt klavieres kā čellu, kā trompeti – tik ļoti krāsaini! Protams, ir vēl arī citi komponisti, kas lieliski spēlē klavieres, bet tā, kā to darīja Plakidis – es neatrodu līdzīgu.” (Parša 2018)

Atmiņās par Plakidi un viņa pianisma stilu dalās mūziķe, daudzu Plakida darbu interprete Agnese Egliņa:

“Pēteris Plakidis bija fascinējoša personība, ļoti spilgts pianists, atpazīstams. Ja mēs daudz viņu klausāmies, tad jau zinām viņa stilu un prioritātes mūzikā, ko viņš meklē, ko grib parādīt klavieru partijā, jebkurā kamermūzikas darbā. [...] Ikkatrs Plakida klavieru piesitiens ir dzīvs, precīzs un ar vēstījumu (pat ierakstu klausoties, var uzreiz pazīt – tas ir Pēteris Plakidis!). [...] Plakidis nebija pārāk spontāns kamermūziķis, viņam bija labi pārdomāta vīzija par to, kādam ir jābūt skaņdarbam. Viņa interpretācija bija specifiska, tas mani vienmēr ļoti saistīja. Tā bija viņa interpretācija, un tas ir tas skaistākais, ka tas nebija kārtējais trio lasījums, bet tajā bija kaut kas tāds, kas nav citiem – dažas tādas harmonijas, daži teikumi, frāzes, ko viņš ir izcēlis priekšplānā. Visi tam ir paskrējuši garām, bet viņš pēkšņi tai mežā ir to mazo sēnīti pamanījis un izceļ to kā kaut kādu brīnumu. Tas bija ļoti skaisti!” (Egliņa 2018)

Lai arī ārēji Pēteris Plakidis atstāja samērā noslēgta cilvēka iespaidu, viņš pa īstam atvērās draugu un domubiedru lokā. Daudzi no viņiem bija arī Plakida muzicēšanas partneri. Tā, piemēram, obojists Uldis Urbāns atceras: “Sadzīviski viņš bija patīkams, neuzbāzīgs un tai pašā laikā asprātīgs.” (Urbāns 2018) Gatavojoties koncertiem, Plakidis muzicējis kopā ar domubiedriem gan savā plašajā dzīvoklī Dzirnava ielā, gan arī lauku mājās Kuldīgas pusē. Dažkārt, it īpaši pēc koncertiem, muzicēšana notikusi prieka pēc, arī tad, kad bijis jau krietni pāri pusnaktij.

Ārkārtīgi nozīmīgs Pētera Plakida radošās un koncertdarbības posms ir saistīts ar Maiju Krīģenu – dzīvesbiedri un mūzu, kuru komponists mīļi saucis par Maijiņu. “Jau no paša sākuma Maija man bijusi īsts domubiedrs: pietika man uzrakstīt kādas intonācijas vai “pasviest” kādu vokālo lomiņu, viņa visu izpildīja mats matā tā, kā bija iecerēts,” atzīst komponists (citēts pēc: Paula 2014). Savukārt Uldis Urbāns uzsver:

“Īstā pasaule Plakidim bija kamermūzikā, kur viņš varēja sevi realizēt. Kamermūzika, dziesmas, sadarbības periods ar Maiju Krīģenu bija tāds, kādu Latvijā otru nezinu. Laikam arī viņa dziesmas varēja tikai Maija Krīģena tā īsti izjust.” (Urbāns 2018)

5. attēls. Maija Krīgena un Pēteris Plakidis, 1976. gads.
Foto – Eiženija Freimane

70. un 80. gados Krīgena sniegusi virkni solokoncertu, uzstājoties kopā ar Plakidi ne tikai Latvijā, bet arī ārpus tās (vairākās toreizējās PSRS republikās, kopš 1978 arī ASV un Kanādā). Abu mūziķu repertuārā bijuši Franča Šūberta, Roberta Šūmaņa, Johanna Brāmsa, Gustava Mālera, Riharda Štrausa, Sergeja Raħmaņinova, Igora Stravinska, Sergeja Prokofjeva u. c. komponistu darbi; skanējusi arī daudzu latviešu autoru (paša Plakida, Paula Dambja, Artūra Grīnupa, Alfrēda Kalniņa, Romualda Kalsona, Jura Karlsona, Tāļivalža Ķeniņa u. c.) vokālā lirika. Krīgenas un Plakida duetam jaundarbus sacerējuši, piemēram, Pauls Dambis un Artūrs Grīnups, kurš sava vokālā cikla *Četrus liriski romantiskas ekspresijas* titullapā ierakstījis: “Maijai un Pēterim par tiem skaistajiem un neaizmirstamajiem kopējās muzicēšanas mirkļiem 1973. g. 6. maijā.” (Grīnups 1973) Abu mākslinieku radošā sadarbība ir dokumentēta ierakstos Latvijas Radio un Televīzijā, skaņuplatēs, kā arī Plakida vokālajai kameramūzikai veltītajā tvartā *You Wonder at My Song (Tu par manu dziesmu brīnies; 2015 to izdevis ASV apgāds Albany Records)*.

Plakidis spēlējis arī Latvijas Valsts filharmonijas kamerorķestrī, kur viņam bijusi uzticēta klavesīna partija. Obojists Uldis Urbāns atceras to ar humoru: “Maestro Liščics vienmēr muzicēja ar zināmām bažām, jo, kad Pēteris Plakidis tika pie kadences, tad nevarēja zināt, kā būs, viņam katrs sniegums bija citādāks.” (Urbāns 2018)

1986. gadā ASV koncertbrauciena laikā Kārlis Zariņš, Uldis Urbāns un Pēteris Plakidis sniedza koncertus gan trimdas latviešu auditorijai, gan amerikāņu sabiedrībai. Viņu uzstāšanos Ņujorkā vērtēja viens no respektablākajiem ASV laikrakstiem – *The New York Times*. Šī izdevuma mūzikas recenzents Bernards Holends (*Bernard Holland*) dalās savos iespaidos:

“Misters Plakidis apliecināja sevi kā interesanta personība. Kā atskaņotājs viņš, spēlējot pavadījumus, lika mums ļoti spilgti izjust harmoniju maiņas; kā komponistam viņam bija svaigas idejas, kas citos šīs programmas numuros parādījās ne tik bieži¹².” (Holland 1986)

Nozīmīgu posmu Pētera Plakida koncertdarbībā 20. gadsimta 90. gados un mūsu gadsimta sākumā iezīmēja dalība ansablī *Transatlantic Trio (Transatlantiskais trio)*. Būdams šī ansambļa stūrakmens, viņš veidoja to kopā ar čellistu Ivaru Bezprozvanovu un klarnetistu Eriku Mandatu. Plakidis iepazinās ar Bezprozvanovu laikā, kad čellists vēl bija akadēmijas students un spēlēja audzēkņu darbus kompozīcijas eksāmenos. Bezprozvanovs stāsta:

¹² Oriģinālā: “Mr. Plakidis presented an interesting personality. As a performer, he made us feel the harmonic changes in his accompaniments with great sensitivity; as a composer, his ideas had a freshness not often found elsewhere on this program.”

“Es uzskatīju viņu par savu muzikālo tēvu. No viņa es iemācījos, ka pat visvienkāršākais pavadījums nav tikai pavadījums, bet tie ir līdzvērtīgi. Esmu viņam pateicību parādā par to, ko es zinu mūzikā un kā es saprotu mūziku. Uz skatuves mums bija fantastiska saderība, sapratāmie ķermeniski, vārdiskus skaidrojumus vajadzēja reti.” (Bezprozvanovs 2018)

Savukārt draudzība ar Mandatu aizsākusies ASV, kur 90. gadu sākumā Plakidis bijis viesprofesors Dienvidilinoisas Universitātes Mūzikas skolā Karbondeilā. Šim mūziķim Plakidis ir veltījis skaņdarbu *Night Conversations (Nakts sarunas)* klarnetei un klavierēm (1992) un koncertu *Intrāda* klarnetei un simfoniskajam orķestrim* (1992). Muzikoloģe Baiba Jaunslaviete raksta:

“Divu mākslinieku auglīgā sadarbība, domājams, vismaz daļēji izskaidrojama ar līdzību viņu radošajās simpātijās. Piemēram, P. Plakidis savās kompozīcijās bieži apliecinājis tieci uz dzidrām un smalki niansētām kamerstila noskaņām, uz azartisku ļaušanos spēles, rotaļas garam. Savukārt Ē. Mandata klarnetes spēlei piemīt dažos aspektos līdzīgas īpašības – daudzi kritiķi uzsver tās īpaši atraisīto raksturu un eleganci, daiļskanīgo un dzidro toni. Vēl zināma sasaukšanās saistīta ar abiem māksliniekiem sevišķi tuvo ansambļa muzicēšanu.” (Jaunslaviete 1994)

6. attēls. *Transatlantic Trio* 20. gadsimta 90. gadu beigās Rīgas Skaņu ierakstu studijā. No kreisās: Ivars Bezprozvanovs, Pēteris Plakidis, Eriks Mandats. Fotogrāfs nav zināms. Glabājas Oļģerta Grāviša arhīvā JVLMA, Jāzepa Vītola piemiņas istabā

Trio koncertējis Latvijā, Lielbritānijā, ASV un Kanādā, kā arī ieskaņojis tvartu ar Johanna Brāmsa un Vensāna d'Endī mūziku (1996, ASV). Izdevums *American Record Guide*, recenzējot šo albumu, izceļ gan atskaņojuma spožumu, gan neierasta, bet spilgta repertuāra izvēli:

“*Transatlantiskais trio* piedāvā satriecošu, tiešu interpretāciju (Brāms). [...] Iemesls, kas liek šo disku iegādāties obligāti, ir [...] žilbinošais Vensāna d'Endī Trio. Cik brīnišķīgs darbs – pilnībā līdzvērtīgs Brāmsam! [...] Absolūti lielisks, sirdi aizkustinošs meloss te valda viscaur. Vai vēlaties atklāt sev ko jaunu?” (*The Transatlantic Trio* 1997)¹³

¹³ Oriģinālā: “*The Transatlantic Trio give an eruptive, forward reading of (Brahms) [...]. The reason the procurement of this disc becomes mandatory is because of [...] the sparkling trio of Vincent D'Indy. What a wonderful work – fully the equal of Brahms! [...] Absolutely gorgeous, heart-tugging melody abounds everywhere. Need a fresh discovery?*”

Pedagogs

Profesora Pētera Plakida darbu Jāzepa Vītola Latvijas Mūzikas akadēmijā atzinīgi vērtē komponiste un profesore, Kompozīcijas katedras vadītāja Selga Mence:

“Līdzīgi kā savā mūzikā (te gribu akcentēt gaišumu, prieku, ko viņš varēja mūzikā atspoguļot), arī sadzīvē kā kolēģis viņš bija ļoti gaišs un ar viņu bija ļoti jauki kontaktēties, bez kādām cilvēciski sliktām īpašībām, kas daždien piemīt komponistiem. Es bieži teicu: *Ja ir kāds jautājums, ko mēs nezinām, kāda nots vai komponists, vai skaņdarbs, tad ir jāpaprasa profesoram Plakidim, jo viņš zina visu.* Paradoksāli, bet tas tā arī bija. Ļoti erudīts un reizē ļoti muzikāls. Tās zināšanas nebija tikai teorētiskas par tēmu, tās dzīvoja viņā, viņš mācēja mūziku nevis tikai pastāstīt, bet arī parādīt, nocītēt. Tas bija apbrīnojami.” (Mence 2018)

Gadu gaitā izveidojies plašs profesora Pētera Plakida audzēkņu loks. Kompozīciju pie viņa mācījušies Pēteris Butāns (1942), Imants Zemzaris (1951), Juris Kulakovs (1958), Indra Riše (1961), Andris Vecumnieks (1964), Raimonds Tiguls (1972), Gustavs Fridrihsons (1976), Mārīte Dombrovska (1977), Gundega Šmite (1977), Līga Celma-Kursiete (1978), Andris Dzenītis (1978), Jānis Petraškevičs (1978), Edgars Raginskis (1984) u. c. Nosaukto vidū ir vairāki mūsdienās starptautiski atzīti komponisti. Plakida kompozīcijas skola stingri balstījies uz akadēmiskiem pamatiem, klasisko partitūru studijām, taču devusi topošajiem komponistiem lielu radošo brīvību. Saviem studentiem Plakidis nekad nav sniedzis gatavas receptes, bet gan mudinājis viņus rast savu ceļu, attīstot katram raksturīgo, individuālo. Iespējams, tāpēc minēto komponistu rokkrasti iezīmējas ar izteiktu stilistisko dažādību.

187

Komponiste Indra Riše atzīst:

“Plakida uzstādījums bija stingra klasisko principu apgūšana. Skaidra forma, pārliecinoša dramaturģija un laba instrumentācija – trīs pilāri, bez kuriem profesionāla komponista darbs, viņaprāt, nebija iedomājams.” (Riše 2018)

Savukārt komponiste un JVLMA docētāja Gundega Šmite atminas:

“Pēterī harmoniski sadzīvoja ideju un pieredzes pamatīgums un šarmants vieglums, vienkāršība, kā arī absolūts godīgums gan pret sevi, gan citiem. Viņš vienmēr godīgi uzsvēra, ka nezina, kā mācīt kompozīciju. Un to viņš arī nedarīja. Taču viņa personības lielums un sarunas ar viņu bija tik iedvesmojošas, ka rosināja meklēt, pētīt un radoši izpausties. Parasti kompozīcijas stundas pavisam dabiskā veidā “modulēja” uz instrumentu specifikas pētīšanu un orķestra partitūru studēšanu. Pētera zināšanas un izjūta par tik lielu apjomu partitūru deva ļoti daudz iedvesmas.” (Šmite 2018)

Komponists, JVLMA docents Jānis Petraškevičs, kas akadēmijā pasniedz arī kompozīciju, stāsta:

“Tie brīži, kad Pēteris Plakidis man kaut ko rādīja, man ir palikuši kā tādi kompetences un apbrīnojamas izpratnes spējas paraugi – tas, kādā veidā viņš analizēja citu komponistu mūziku. Viņš dalījās ar kaut ko tādu, ko pats vē ir izpētījis kā kaut ko ārkārtīgi svarīgu. [...] Viņš ārkārtīgi vērgi tvēra dažādus iespaidus mūzikā un spēja tos izanalizēt un kaut kādā veidā sistematizēt, sakārtot un nodot tālāk pārskatāmā veidā.” (Petraškevičs 2018)

Arī komponists Andris Dzenītis jo īpaši izceļ instrumentācijas jomā apgūto:

“Manā pieredzē Pēteris daudz deva izpratnē par orķestri, tā specifiku, ko ļoti novērtēju, un pat vairākus padomus pavisam skaidri atceros un izmantoju vēl šobrīd. Vēl dažus gadus atpakaļ pēc kāda mana simfoniskā darba noklausīšanās Pēteris man zvanīja un teica, ka jūt dažus “plakidismus” manos darbos. Viņa padomi nebija vien kā no grāmatas vai kādas konkrētas partitūras (lai gan arī tādi bija), bet gan no pieredzes, nereti piesaucot pat konkrētas koncertsituācijas, kurās reizē bija gan komiskais, gan traģiskais. [...] Viņš bija erudīts meistars, kurš parādīs, kā mājai izveidot pamatus un uzmūrēt sienas, kuras turēsies gadsimtiem, nevis tikai dažus gadus.” (Dzenītis 2018)

Akadēmijā Plakidis bija pedagogs ne vien kompozīcijas, bet arī kamerdziedāšanas klasē. Tajā viņš strādāja kopā ar savu dzīvesbiedri, dziedātāju Maiju Krīgeni, kas pēc spožas operdziedātājas un aktīvi koncertējošas kamerdziedāšanas gaitu noslēguma pievērsās vokālās pedagoģes darbam. Abu mākslinieku kopīgo audzēkņu vidū bija dziedātāja Ieva Parša, kas apguva laikmetīgās dziedāšanas meistarklasi; mūsdienās viņa ir pazīstama vokālās mūzikas interprete. Mūziķu tandēmu māksliniece raksturo sekojoši:

“Maija un Pēteris allaž darbojās mijiedarbē, repertuāru atlasīja kopā, pārsprieda to, kas tieši konkrētajam studentam būtu piemērotāks šajā laika periodā. Man viņi bija viens bez otra neiedomājami. [...] Viņi bija ļoti perfekcionistiski un rūpīgi izturējās pret mūziku kā tādu, un rūpējās, lai allaž būtu ļoti tīra intonācija. Pārsvarā gadījumu viņi nekritizēja, bet izteica vēlējumus – pievērsties tādai formai vai tādai frāzei, frāzējumam, tādai intonēšanai vai tādam štriham. [...] Man šķiet, ka nav ideālāka koncertmeistara kā Pēteris Plakidis. Viņš rūpējās par savu tehniku un nemitīgi strādāja pats ar sevi, viņam bija ļoti universālas iespējas, viņš varēja transponēt jebkuru skaņdarbu jebkurā virzienā, un tas ir neiedomājams retums, viņš varēja piesēsties un Rahmaņinovu spēlēt kvintu zemāk, kvintu augstāk (te nav runa par pustoni, kur tu nomaini zīmes, bet par intervāliem), viņš lieliski orientējās stilos un visu to varēja mācīt un dot.” (Parša 2018)

Plakidis nav liedzis padomu ne tikai topošajiem komponistiem un vokālistiem, bet arī jaunajiem instrumentālistiem kamerdziedāšanai. Nozīmīgu pieredzi radošajā saskarsmē ar viņu guvusi pianiste Agnese Egliņa. Vēl būdama Intas Villerušas audzēkne, Egliņa arī Plakidim lūgusi padomu par dažādiem ansambļa muzicēšanas aspektiem; viņi četrrocīgi spēlēja klavieres. Par saviļņojošu pārdzīvojumu abiem kļuvis leģendārā opusa *Mūzika klavierēm, stīgām un timpāniem* atskaņojums, kurā Egliņai uzticēts klavieru solo¹⁴. Komponists esot atzinīgi novērtējis gan šo veikumu, gan citas viņa darbu interpretācijas jaunās pianistes sniegtā. Agnese Egliņa stāsta:

“Spēlējot viņa mūziku, ir ļoti liela dilemma – spēlēt tā kā viņš (kopēt viņu) vai meklēt savu interpretāciju. Es sapratu, ka nevaru īsti kopēt, bet vēlējos ielikt savu artavu, lai arī mēģinājumos viņš vienmēr “vilka” uz savu pusi. [...] Kamermūzikā viņš aicināja ievērot un parādīt ne tikai harmonijas, bet arī disharmonijas, diskrasas būtībā. Tas, ka Plakidis bija ne tikai pianists, bet arī komponists, bija fantastiska lieta! Viņš iemācīja domāt par harmoniju, īpašu uzmanību pievērst formai – tai jābūt ļoti

¹⁴ Mūzika klavierēm, stīgām un timpāniem Agneses Egliņas, Liepājas Simfoniskā orķestra un diriģenta Imanta Rešņa sniegtā izskaņēja 2008. gada 9. martā 16. Starptautiskajā pianisma zvaigžņu festivālā Liepājā.

skaidrai. [...] Interesantas bija arī aplikatūras lietas un “dzīvā dinamika”, to esmu mācījusies no viņa.” (Egliņa 2018)

Egliņa uzsver, ka Plakidim nav bijis pedagoģu kameramūzikā: respektīvi, viņam nav pianista speciālā izglītība, un viņš arī nav skolā vai augstskolā apguvis kameransambļa spēli, bet visu atklājis pats. Plakidis esot teicis: “Ja pats to visu izdomāsi, būs tā sapratne, ko dot, nevis tā, ka viss jau ir iebārots un pateikts, kā jādara.” (Egliņa 2018)

Līdztekus darbam Mūzikas akadēmijā Plakida pedagoģisko pieredzi bagātinājis arī stažēšanās Pētera Čaikovska Maskavas Valsts konservatorijā (1988) un darbs viesprofesora statusā Dienvidlinoisas Universitātes Mūzikas skolā ASV (1990, 1993, 1994). Kā mācībspēks kompozīcijā un vokālajā kameramūzikā Plakidis ir piedalījies desmit starptautiskajos latviešu jauno mūziķu meistarkursos Jaungulbenē (1994), Ogrē (1996–2008, notikuši reizi divos gados) un Siguldā (2010, 2012), kur muzicējis gan ar atzītiem pašmāju un ārvalstu māksliniekiem, gan arī ar studentiem. Siltas atmiņas par šo darbības jomu glabā ASV dzīvojošā komponiste, trimdas latviešu kultūras dzīves organizatore, starptautisko latviešu jauno mūziķu meistarkursu mākslinieciskā vadītāja Dace Aperāne:

“Kad rīkoju meistarkursu ieskaņas koncertus Rīgā, Pēteris ļoti bieži piedalījās kā koncertmeistars, pavadīdams ārzemēs dzīvojošos māksliniekus (Paulu Berkoldu, Andru Dārziņu, Lailu Saliņu u. c.), kā arī Latvijas māksliniekus, kuri piedalījās kā mācībspēki jauno mūziķu meistarkursos. Viņš bieži nāca ar ieteikumiem programmai, un es spilgti atceros, ar cik lielu prieku viņš man stāstīja par ārzemēs dzīvojošajiem latviešu komponistiem, kuru skaņdarbus viņš bija atklājis un tad vēlējis uzvest minētajos koncertos.” (Aperāne 2018)

189

Plakida muzikālās intereses

Neskatoties uz Plakida pamatīgajām zināšanām mūzikā, viņš turpināja tās pilnveidot visā dzīves laikā. Atceros viņu sēžam Lielās ģildes balkonā, klausoties simfonisko koncertu ar partitūru rokās. Tikpat svarīga viņam bija arī mūzikas ierakstu klausīšanās gan vienatnē, gan kopā ar saviem domubiedriem, ar kuriem tika pārrunāts ierakstos dzirdētais. Uldis Urbāns atminas, ka viens no Plakida pianista elkiem bijis Sergejs Rahmaninovs (Urbāns 2018), savukārt Ivars Bezprozvanovs uzsver, ka 90. gadi aizritējuši Riharda Vāgnera zīmē. “Džesija Normena kā soprāns, Bernsteins kā diriģents: tas bija viss, vairāk neko viņam nevajadzēja, Vāgnera partitūras viņš zināja no galvas.” (Bezprozvanovs 2018)

Savs vārds sakāms arī Plakida kompozīcijas klases absolventiem.

Jānis Petraškevičs:

“Viņš bieži man rādīja Haidna partitūras kā paraugu, jo uzskatīja, ka Haidns šajā ziņā ir ārkārtīgi meistarīgs, ļoti spēcīga ir izdoma, kā strādāt ar ekonomisku materiālu. Kas attiecas [uz laiku] tuvāk mūsdienām,

viņš man rādīja Stravinska *Svētpavasari* kā izcilu meistardarbu, un arī par Stravinska klavierdarbiem viņš reizēm runāja kontekstā ar to, kā veiksmīgi un interesanti attīstīt muzikālo materiālu. Arī Vāgners bija viens no komponistiem, kurš bieži vien parādījās sarunās, Vāgneru viņš minēja kā autoru, kurš reti aizšauj garām savās izvēlēs attiecībā uz instrumentu salikumiem.” (Petraškevičs 2018)

Gundega Šmite:

“Vienmēr viņam pa rokai stāvēja Mocarta, Bēthovena simfonijas (*Pastorālā*), Brāmsa simfonijas. Atceros arī Sibēliusa Otro simfoniju: viņš runāja par to, kā Sibēliuss radījis ļoti masīvu, tumšu skaņu zemajā reģistrā. Arī Brukners un Čaikovska Sestā simfonija. Tātad tie bija klasiskās un romantiskās mūzikas paraugi. Pēteris sevi īpaši neidentificēja ar avangarda komponistiem. Par viņa mūziku arī ļoti maz runājām. Taču viens komponists ļoti bieži dominēja mūsu sarunās – Bēla Bartoks.” (Šmite 2018)

Plakidim tuvi komponisti, kuru partitūras viņš deva analizēt audzēkņiem, bija arī Klods Debisī, Moriss Ravels un Gustavs Mālers. Pianiste Agnese Egliņa atminas, ka Plakida autoritātes bijuši vairāki romantisma laikmeta pārstāvji – Francis Šūberts, Roberts Šūmanis, Johanness Brāmss, Kārlis Marija fon Vēbers un Pēteris Čaikovskis. Taču viņu saistījuši arī dažu 20. gadsimta autoru, piemēram, Albāna Berga un Bendžamina Britena darbi. “Plakida klasē bija jau izvēlētas pērlītes, ko viņš deva jaunajiem dziedātājiem,” tā Egliņa raksturo darbu JVLMA kamerdziedāšanas klasē (Egliņa 2018).

Vairākās liecībās pavid doma, ka klasīku un romantiķu darbi Plakidim tomēr bijuši tuvāki nekā laikmetīgā mūzika. To uzsver arī komponists Andris Dzenītis:

“Pēterim vistuvākā bija mūzika, kura radusies līdz 20. gadsimtam. To viņš pārzināja vislabāk, cienīja, spēja citēt pie klavierēm no jebkuras vietas Šūmaņa šo vai Bēthovena to skaņdarbu. Nereti pat ar pavisam slaveniem piemēriem viņš demonstrēja, kā nekad nevajag rakstīt. Piemēram – ja gribi iemācīties, kā nerakstīt korim, paskaties Bēthovena Devītās finālu, kā neiespējami neērti stīgām – Vāgneru. Lai arī nereti ar skepsi viņš izturējās pret īpaši laikmetīgām izpaušmēm mūzikā, pēdējos gados viņš pēkšņi mani pārsteidza ar atziņu, ka *visi studenti šobrīd raksta tik nemodernu un vecmodīgu mūziku.*” (Dzenītis 2018)

Plakida atturīgo attieksmi pret laikmetīgo mūziku atzīmē arī Jānis Petraškevičs:

“Mēs ļoti bieži strīdējāmies par laikmetīgo mūziku, mums bija visnotaļ pretēji viedokļi, es kaismīgā jaunības maksimalismā mēģināju aizstāvēt savu viedokli un savas patiesības, un viņš no samērā skeptiska skatupunkta apšaubīja to, ar ko es nācu klajā. Viena no tēmām, kas pastāvīgi ienāca mūsu diskusijās [.]: viņam bija šaubas par to, cik daudz no tā, kas laikmetīgajās partitūrās ir pierakstīts, reāli var saklausīt, sadzirdēt. Acimredzot uz to vedināja viņa paša kā komponista pieeja – viņš rūpējās par lielu skanējuma tīrību, klasiski tīru skanējumu.” (Petraškevičs 2018)

Savukārt pianiste Agnese Egliņa norāda:

“Plakidis bija ļoti rezervēts pret galēji jauno mūziku, viņš to novēroja, bet par to daudz nerunāja. Piemēram, pēc trio *Art-i-Shock* koncerta,

kur spēlējām latviešu laikmetīgo mūziku, viņš bija ļoti rezervēts, principā neizsakot nevienu vārdu, par kāda skaņdarba analīzi vispār nerunājot. Kaut kas nesakrita ar viņa priekšstatiem par kompozīciju, par kompozīcijas tehniku, bet viņš neteica, ka tas vispār nav nekas. Viņš izturējās ar cieņu, respektu un negāja labot vai svītrot partitūras. Es domāju, ka Plakidis kaut kam līdzīgam bija izgājis cauri, kad bija jauns, jo latviešu mūzikas kontekstā viņš pats bija ļoti moderns.” (Egliņa 2018)

Noslēgums

Pētera Plakida muzikālais devums un atskaņotājdarbība ir nozīmīga latviešu mūzikas lappuse, kuras izsmelošs apraksts un izvērtējums vēl ir nākotnes muzikologu rokās. Plakida personības diženums izgaismojas ne tikai Latvijas mērogā, bet arī ārpus tās. Viņa rādītās ceļazīmes ir pavērušas jaunus ceļus mūzikā ne tikai topošajiem skaņražiem, bet arī atskaņotājmāksliniekiem, daudzi no viņiem mūsdienās ir guvuši plašu starptautisku atzinību.

Pēdējos gados var runāt par zināmu Plakida mūzikas renesansi – jaunās paaudzes interpreti arvien biežāk ietver viņa darbus savās koncertprogrammās, un tie iegūst arvien jaunas skanējuma nianšes. Sevišķi bieži Plakida mūzika skanējusi komponista 70. jubilejas gadā (2017). Viens no spilgtākajiem jubilejas gada notikumiem bijis simfoniskā lieldarba *Dziedājums* atskaņojums Latvijas Nacionālā simfoniskā orķestra un diriģenta Gunta Kuzmas lasījumā, ko atzinīgi novērtējis arī pats meistars (Raginskis 2017).

Lai gan Plakidis ir spilgti apliecinājis sevi kā starptautiska līmeņa komponists un atskaņotājmākslinieks, savā mūzikā sakausējis senatnīgo ar laikmetīgo, pamatīgi pārzinājis dažādus mūzikas stilus un spēlējis ar tiem arī savā daiļradē, tomēr latviskā mentalitāte iemājo teju ikvienā viņa skaņdarbā, apliecinot piederību dzimtajai zemei. To sajūtam ne tikai intonatīvajā sfērā un saiknē ar latviešu folkloru, bet arī vokālās mūzikas tekstu izvēlē:

“Kamēr svēteļi pār Svēti baltos spārnos slīd, / Kamēr baltu spārnu
blāzmas zilās straumēs krīt, / Kamēr zilām straumēm Zemgalē, /
Zemgalē plūst pali, / Esi mierīgs. Tici. Zini. – / Tava zeme paliks.”
(Vizma Belševica)¹⁵

Un iespējams, ka īstais Plakida mūzikas laiks vēl tikai nāks. Ir pienācis brīdis celt Pēteri Plakidi goda vietā līdzās citiem starptautiski pazīstamiem latviešu komponistiem.

¹⁵ Teksts izmantots Pētera Plakida kordziesmā *Tavas saknes tavā zemē*.

PIELIKUMS

Vēl dažas atziņas par Pētera Plakida radošo darbību: citātu izlase (avots – raksta autores veiktās intervijas)

1. Par mūzikas stilistiku

Dace Aperāne:

Pētera Plakida mūziku var uzreiz atpazīt pēc pirmajām pāris taktīm. Es uzskatu, ka ar savu smalkumu un iekšējo dramatismu, kā arī daudzveidīgo humora izjūtu Pētera Plakida skaņdarbi, īpaši viņa vokālā un instrumentālā kameramūzika, atspoguļo autora paša personību. Viņa melodiskie motīvi bieži ir tik īsi un tomēr neaizmirstami – tie spēj uzburt skaņdarba noskaņu ar savu ritmisko un melodisko uzbūvi. Pētera Plakida harmoniskā un sonoriskā paleta ir ļoti niansēta, krāšņa un dinamiska. [...] Viņa mūzika izstaro dziļu ekspresiju, bet spēj arī rotaļāties ar brīnišķīgu vieglumu. (Aperāne 2018)

Selga Mence:

Plakida mūzikas valoda izceļas ar prieku, smaidu, pozitīvām enerģijām. Visvieglāk jau ir rakstīt drūmu, nopietnu, traģisku mūziku. Ir arī Pēterim tādas lappuses bijušas, protams, ļoti skaistas un emocionālas, profesionāli uzrakstītas, bet uzrunā tieši šis smaids, humors, neparastais rakurss, kā paskatīties uz kaut kādām lietām vai instrumentiem. Otrs jau ir tas, ka viņš bieži izmanto dažādu komponistu, dažādu vēstures dižgaru alūzijas, un tas laikam saistās arī ar to, ka viņš bija ļoti gudrs, erudīts mūzikā. Ja kādam tās ir “manas vēstures zināšanas”, tad viņš tajā mūzikā dzīvoja iekšā, ļoti labi to pārzināja. (Mence 2018)

Indra Riše:

Plakidim bija izkopta sava mūzikas valoda, kura bija atpazīstama jebkura žanra darbos, taču nekad neatkārtojās. Šī valoda bija nepārtrauktā attīstībā. Ja tur bija saklausāmas latviešu tautasdziesmas intonācijas vai citu komponistu darbu citāti, vai atdarināšana (īpaši pēdējos darbos), tad tas tika pasniegts ļoti pārdomāti caur paša komponista skatu prizmu. (Riše 2018)

Gundega Šmite:

Viņa daiļrades atslēgas vārds ir “dualitāte” – spēles ar mūsdienīgumu un pagātni, eksistenciālu skarbumu un humoristisku vieglumu. No mūzikas valodas viedokļa tas arī rod iemiesojumu poliskaņkārtu lietojumā, apvienojot divus modālus vai tonālus centrus, kā arī spraiģā kontrastainībā. [...] Būdams koncertējošs mākslinieks, Pēteris ļoti smalki izjuta kompozīciju no izpildītāja

viedokļa. Viņa partitūras ir rakstītas ar dziļu izpratni par katra instrumenta specifiku. Viņš nekad nerakstīja mūziku, kas būtu “pret spalvu” mūzikas instrumenta būtībai. (Šmite 2018)

Jānis Petraškevičs:

Pēteris Plakidis bija īsts mākslinieks visā savā būtībā gan ar savu pārliecību, gan ar šaubām, kas viņam bija. Komponists, kuram ir savs atpazīstams stils. Kā cilvēks viņš man likās sevī vērsts, bet viņa mūzika man šķiet ekstraverta, kas iet pasaulei pretī ar atplestām rokām. Tā ir rotaļīga, noteikti, ka tur caur tiešām alūzijām un citos veidos ienāk tie komponisti, kas viņam pašam bija tuvi. Komponēšana kā savveida saruna ar cilvēkiem, kas viņam pašam ir svarīgi. (Petraškevičs 2018)

Ieva Parša:

Pēteris Plakidis ļoti gaumīgi pārzināja vokālu, rakstīja ļoti saudzīgi un pārdomāti. Viņa vokālajā mūzikā man patīk tas, ka visu savu paleti, kas viņam ir sirdī, viņš mēģina reducēt līdz minimumam, atbirdināt visu lieko. Ir citi komponisti, kas grib aizkavēt klausītāju, viņi saka: *Tagad sēdi un klausies, un izturi!* Pēteris nekad tā nedara, viņš ir ļoti korekts pret savu klausītāju, viņš rāda to pašu, pašu labāko, bez kā nevar iztikt. Plakida mūzikā ir koncentrēts tas būtiskais, ko viņš grib pateikt, un tas man dara viņa mūziku cilvēciski ļoti augstvērtīgu. (Parša 2018)

Ivars Bezprozvanovs:

Plakidim labi sanāca muzikāli joki. Viņam kā talantīgam komponistam stilizāciju uzrakstīt nebija grūti, bet viņš pats ārkārtīgi kautrējās no tā. Kā viņš pats mēdza teikt – *poshlost' neverojatnaja* [tulkojumā no krievu valodas – “neticama banalitāte”. – M. D.]. No viņa puses likās, ka tā ir kāda karikatūra, bet tas tā iegājās, ka mūziķi tagad spēlē visas tās karikatūras. Kad pēc skaņdarba *Veltījums Brāmsam* atskaņojuma, kas bija iecerēts kā *Transatlantic Trio* koncerta “piedeva”, kāds prasīja komponistam notis, viņš negribēja dot – *nē, to nedrīkst spēlēt, tas ir ārprāts, nekaunības kalngals, tā nedrīkst rakstīt!* (Bezprozvanovs 2018)

Uldis Urbāns:

Pēteris Plakidis ir tik individuāla personība, ka to varēs novērtēt tikai nākamās paaudzes. [...] Es viņu uztveru kā latviešu Mocartu. Viņa mūzika ir tik ārkārtīgi rosinoša! (Urbāns 2018)

2. Par pianista darbību

Indra Riše:

Koncertmeistara loma bija tikpat nozīmīga kā komponēšana. Liels muzicēšanas prieks, zelta repertuāra apgūšana, dažādu instrumentu specifikas iepazīšana. Pastāvīgie skatuves partneri bija labākie sava amata meistari, kas bija lieliski mūzikas interpreti un deva impulsu komponēt tieši viņiem. (Riše 2018)

Uldis Urbāns:

Manā uztverē viņš ir viens no beidzamajiem Latvijas romantiķiem. Kad viņš ieiet mūzikā, tad ieiet pilnīgi savā pasaulē, viņam vajag tikai klavieres, un viņš var atslēgties no realitātes. Atceros epizodi no mūsu Amerikas brauciena [1986 ASV kopā ar dziedoni Kārli Zariņu – M. D.]. Pirms viena koncerta viņš tika pie klavierēm, viņa repertuārā bija Šūberts. Es skatījos uz viņu krēslā, un likās, ka no viņa izstaro gaisma. Tas nav izstāstāms, kā viņš varēja to mūziku interpretēt un tajā ieiet, atslēgties no visa pārējā, no ikdienas. [...] Ar viņu strādāt bija ārkārtīgi viegli un, galvenais – radoši, brīžiem bija kāds novirziens pa labi, pa kreisi, ko nemaz nevarēja sarunāt, bet tas iznāca pats par sevi, un bija labi. Rāmji viņam nederēja, rāmjos viņu ielikt bija grūti, viņš dzīvoja pats savā pasaulē. (Urbāns 2018)

Dace Aperāne:

Es raksturotu Pēteri Plakidi kā ļoti zinātkāru, meklējošu un izteikti radošu personību, ar spēju no iekšēji reflektīvām domām brīvi pāriet uz ārēji vērstu spilgtu dzīvesprieku vai atkal otrādi. Visvairāk šo īpašību varēju ievērot tad, kad Pēteris muzicēja ar saviem kolēģiem un studentiem. Kā Pēteri Plakidi raksturoja džeza dziedātāja Žanete Losone (*Janet Lawson*), viņš tik daudzos veidos bija *free spirit* jeb “brīvs gars”, kura briljantās zināšanas un mūzikas mīlestība iedvesmoja visus, ar kuriem viņš sastapās... Savā būtībā Pēteris Plakidis man visvairāk likās romantiķis, kurš dziļi priecājās par skaistumu, par vismazākiem sīkumiem un par iespēju būt tuvu draugu vidū – šajās reizēs bieži atklājās viņa smalkais humors un maigais smaids. [...] Pēteris Plakidis ir atskaņojis arī vairākus manus darbus, man vienmēr bijis liels prieks ar viņu sadarboties, uzskatīju viņu par domubiedru mūzikā. Biju ļoti aizkustināta saņemot mazu kartiņu 1993. gada novembrī, kurā Pēteris man rakstīja: “Biju priecīgs būt ar Tevi vienā koncertā un satikt Tevi garā! Paldies Tev par Tavām rūpēm, priecāšos redzēt un dzirdēt vēl.” [...] Vienmēr atcerēšos sirsnīgo sadarbību ar Pēteri Plakidi, plānojot viņa koncertturneju ASV ar *Transatlantic Trio* [1997] un Lailu Saliņu [2011]. Viņa attieksme bija vienmēr profesionāla, izpalīdzīga un līdzsvarota. (Aperāne 2018)

Ieva Parša:

Pēteri vispār izpildītāji ir ļoti cienījuši un mīlējuši, nākuši prasīt padomu – *kā?* Un viņš, man liekas, arī vienmēr ir parādījis, palīdzējis atšifrēt, kā viņš to domā, bet tā kritiski – nē. Viņš pārsvarā bija ļoti pozitīvi noskaņots, ļoti cienīja un mīlēja savus izpildītājus. (Parša 2018)

Agnese Egliņa:

Plakidis aicināja ieklausīties, redzēt partitūru, sekot nošu tekstam, saprast skaņdarba kontekstu komponista daiļradē, klausīties arī citus viņa darbus – simfonijas, operas. Piemēram, iestudējot Vēberu, principā jāzina viss, pat ja no tā visa noderēs tikai pieci procenti, aiz tevis vienlīga būs tik daudz informācijas, ko tu vari dot klausītājiem.

Spēlējot Šubertu, interesantas bija tempa izvēles. Toreiz es biju ļoti jauna, 20 gadi, un man likās: *O, tik lēni!* Bet tagad es saprotu, ka tam ir jābūt tieši tā. Daudz spēlējām Brāmsu. Kāds viņam temperaments! Visas tās brīnišķīgi garšīgās aizturas, sinkopes... Atkal svarīgi parādīt harmonijas, disharmonijas, parādīt to skaistumu – La mažoru, pamazināto harmoniju, tādu pretmetu. (Egliņa 2018)

3. Par pedagoga darbību

Indra Riše:

Pēteris Plakidis bija cilvēks ar harismu. Ekstravagants un šarmants. Visa viņa būtība bija mūzikā, taču Plakidis bija ļoti paškritisks un tikpat prasīgs pret saviem studentiem un, iespējams, skatuves partneriem. Augsta profesionalitāte bija viņa darbības neatņemama sastāvdaļa. [...] No viņa esmu mācījusies būt atbildīgai par katru noti, ko esmu uzrakstījusi. Vēlāk – arī par tēmu, ko esmu aizskārusi vai ko esmu gribējusi teikt. (Riše 2018)

Jānis Petraškevičs:

Atskaņotāja praktiķa pozīcija allaž izpaužas arī tad, kad viņš pasniedza kompozīciju. Pirms dažiem gadiem es viņam stāstīju par filmu, ko biju noskatījis par ungāru komponistu, pianistu un pasniedzēju Ģerģu Kurtāgu. Kurtāgs tur stāsta, ka viņš mūzikai var pietuvoties kā pedagogs, pasniedzējs. Kad viņš māca, tad viņš vislabāk var izprast muzikālo materiālu un tam piekļūt vistuvāk. Savukārt Plakidis teica, ka viņa gadījumā tā ir atskaņotājdarbība un pianista prakse, caur to viņš vislabāk pietuvojas mūzikai. [...]

Visbiežāk viņš uzticējās manai pieejai un domāšanai, viņš neieņēma kategorisku negatīvu pozīciju, drīzāk man bija sajūta, ka viņš priecājas, kad man kaut kas ir izdevies, un viņš mani viennozīmīgi atbalstīja. Bija sajūta, ka mēs katrs domājam atšķirīgi un ejam katrs savu ceļu,

un ka ne vienmēr viņš man spēj palīdzēt manā ceļā, tāpēc viņš man atstāja brīvas rokas. Plakidim bija sajūta – tā joma, kur viņš man var palīdzēt un kaut ko ieteikt, ir orķestrācija un tas, ko viņš apzīmēja par *akadēmisko bāzīti*. [..] Viņš kā komponists bija izteikts praktiķis: komponējot domāja par to, kā mūzika izskatīsies no atskaņotāja puses. Šai ziņā mums bija domstarpības par ritma struktūrām – man tai laikā patika eksperimentēt un iet samērā tālu komplicētu ritmu izmantojumā, bet viņš no interpreta viedokļa mēģināja to kaut kādā veidā apšaubīt, [sakot,] ka tas nenolasīsies, bet tiks izspēlēts citādi. [..] Kad strīdējāmies, Plakidis prasīja: kas manā mūzikā veido tematismu? Kas ir tas, kas aizstāj tematisma lomu? Viņam bija svarīgi, lai es to muzikālo materiālu, ko es atnesu un pie kā es strādāju, kaut kādā veidā vai pakāpē varētu nospēlēt. Viņam gribējās skanisku, dzirdes iespaidu par to, ko es rakstu. Viņš nebija vērsts uz to, lai skatītos partitūru bez skanējuma. Saklausāmības moments ir palicis atmiņā kā visbiežākā diskusiju tēma.

Jautājums ir par to, cik un kādā mērā mēs kā komponisti kontrolējam to, ko mēs rakstām, skaniski, ar ausi. Kad es strādāju pie kaut kā, viņš šaubījās, vai es to kontrolēju. Pēc tam, kad tas izskanēja, viņš pārliecinājās, ka es to kontrolēju. Viņš teica – jā, tur ir tā dzirdes kontrole, bet tieši, kādā veidā es to panāku, to viņš nesaprot, taču atzīst, ka gala rezultātā ir jūtams, ka materiāls ir kontrolēts un pārbaudīts. Tā ir izteikta praktiķa pieeja – [..] viņu interesēja, kā tas beigās atskaņojuma brīdī izpaudīsies skanējumā. (Petraškevičs 2018)

IN MEMORIAM PĒTERIS PLAKIDIS

Mārīte Dombrovska

Summary

Keywords: composer, pianist, professor, musical duality, neoclassicism, neoromanticism, Latvia, Greece

This paper is dedicated to the memory of Pēteris Plakidis (1947–2017) – composer, pianist, and long-time professor at the Jāzeps Vītols Latvian Academy of Music. For those who knew Plakidis, he will always remain in their memories as an erudite musician with refined tastes, and a witty aristocrat in spirit, who was a notable figure for many. He never gave ready prescriptions to his compositional students, but encouraged them all to find their own path, to develop their own characteristics and individuality. Many of his students have become internationally known composers.

Plakidis' music combines a classicistic balance and a romanticized world view, rationalism and a youthful exuberance, dramaticism and the spark of humour. His former student Gundega Šmite characterizes Plakidis' music as laconic, though at times multi-faceted. She stresses:

"The key to his creative work is 'duality' – games with the modern and the past, an existential harshness and a humorous lightness. From the perspective of musical language, it also brings to life the usage of polymodality, combining two modal or tonal centres, as well as tense contrasts. [...] As a pianist, Pēteris had a very refined sense of the composition from the perspective of the interpreter. His scores were written with a deep understanding of the specifics of all the instruments. He never wrote music that would go against the essence of a musical instrument." (Šmite 2018)

Plakidis' active involvement as an accompanying pianist in chamber music performance and as a member of varied ensembles has significantly influenced his creative work and inspired him to compose many notable chamber opuses. Among them are vocal cycles written for his wife, the singer Maija Krīgena – *Trejžuburis* ("Three Branches") with lyrics by Imants Ziedonis (1967), *Trīs Māra Čaklā dzejoļi* ("Three Poems by Māris Čaklais", 1975), *Trīs Ojārs Vācietis dzejoļi* ("Three Poems by Ojārs Vācietis", 1980), the chamber cantata *Ezers* ("The Lake", lyrics by Knuts Skujenieks, 1989). Instrumental works like *Romantiska mūzika* ("Romantic Music", 1980), *Veltījums Haidnam* ("Dedication to Haydn", 1982), *Bezmiegs* ("Sleeplessness", 1998), among others, have already become Latvian chamber music classics.

Plakidis has also made a significant contribution to the symphonic music genre. In 1969, for his *Music for Piano, Strings and Timpani*, he received the All Soviet Union Young Composer Review Award, and this work also received praise from Dmitri Shostakovich. Additionally, in 1996, the composer was awarded the Latvian Great Music Award for his *Variācijas orķestrim* ("Variations for Orchestra"). Among other enduring contributions to Latvian symphonic music are *Leģenda* ("Legend", 1976), *Dziedājums* ("Canto", 1986), and several concertos: the neoclassicistic Concerto for orchestra and piano (1975), as well as the folk-inspired *Sasaukšanās* ("Interplay"), for soloist group and symphony orchestra, 1977, and the Concerto for two oboes and string orchestra (1982). There are also the witty stylistic games of *Vēl viena Vēbera opera* ("One More Weber Opera") for clarinet and orchestra, 1993, and *Pasticcio à la Rossini* for cello and orchestra, 2006.

Even though the composer did not strive for publicity and international attention, his music became highly regarded outside of Latvia quite early on. From 1970 to 1980, Plakidis' music was performed not just in Latvia, but also in many of the then Soviet republics. Beginning in 1990, it was performed in many countries worldwide: Sweden, Germany, England, the Netherlands, Finland, Greece, Malaysia, Australia, the United States, Canada, and elsewhere. Many

international organizations commissioned new works, for example, the Paris publication house *Alphonse Leduc*, the Schleswig-Holstein Music Festival, the Zealand Symphony Orchestra (Denmark), and the Latvian Song Festival Association in Canada.

Plakidis' music received much significant international praise, for example, the British *Gramophone Awards* review of the London music label *Toccata* release of the CD *Music for String Orchestra* (2007), which praised the earliest opus on the album:

"Music for Piano, Strings and Timpani (1969), in which the composer features as pianist, was Plakidis's diploma work. A typically well crafted product of this early style, the single span, multi-section work shows considerable aural imagination (albeit with a debt to Bartók) within a postmodern tonal idiom and plays not unlike a set of variations. Based on the folksong "Ej, saulīte, drīz pie Dieva" ("Go, sun, soon to God"), in which "Latvian peasants rail against oppressive German landowners", there is clear subtext protesting the Soviet occupation of Latvia." (Rickards 2007: 89)

Beginning in September of 2017, in the Jāzeps Vītols Memorial Room at the Latvian Academy of Music, one can find the composer's private archives. Among the materials collected are previously unknown opuses.

Based on interviews and archive materials, this paper offers a broad view of Pēteris Plakidis' aesthetic beliefs, the composers that were close to him, as well as his own personality.

Literatūra un citi avoti

Aperāne, Dace (2018). E-vēstule Mārītei Dombrovskai. 27. oktobris. Glabājas Mārītes Dombrovskas privātarhīvā

Bezprozvanovs, Ivars (2018). Intervija Mārītei Dombrovskai. 25. oktobris Rīgā. Pieraksts glabājas Mārītes Dombrovskas privātarhīvā

Bravo Plakida pastētei (2006). *Diena*, 29. maijs
[Canadian Music Centre] (n.d.). *Composer [Tālovaldis Ķeniņš] Showcase. Sheet Music*. https://www.musiccentre.ca/node/37231/sheet_music (accessed December 12, 2018)

Dzenītis, Andris (2018). E-vēstule Mārītei Dombrovskai. 28. oktobris. Glabājas Mārītes Dombrovskas privātarhīvā

Egliņa, Agnese (2018). Intervija Mārītei Dombrovskai. 26. oktobris Rīgā. Pieraksts glabājas Mārītes Dombrovskas privātarhīvā

Grāvītis, Oļģerts (1992). Vēstule Pēterim Plakidim 1992. gada Ziemassvētku vakarā, 1 lpp. [mašīnrakstā]. Glabājas Oļģerta Grāvīša arhīvā JVLMA, Jāzeps Vītola piemiņas istabā, nav katalogizēta

Grīnups, Artūrs (1973). *Četras liriski romantiskas ekspresijas*. Mecosoprānam un klavierēm. Komponista rokraksta kopija. Glabājas JVLMA, Jāzepa Vītola piemiņas istabā. Pētera Plakida kolekcija, JV-Not_00479

Holland, Bernard (1986). Debut. Recitals by 2 tenors, 2 pianists and an oboist. *The New York Times*, October 5

Jaunslaviete, Baiba (1994). Pēteris Plakidis un Ēriks Mandats: sadarbības turpinājums. *Diena*, 22. jūnijs

Klotiņš, Arnolds (2002). [Anotācija]. *Peteris Plakidis. Variations. Conversations. Episodes*: CD. Athens: Lyra / Anotācijas teksts latviešu valodā datordrukā. Glabājas Mārītes Dombrovskas privātarhīvā¹⁶

¹⁶ CD albuma anotācijā šis teksts publicēts grieķu un angļu valodā.

Krīģena, Maija (2018). Telefonintervija Mārītei Dombrovskai. 6. novembris

Kudiņš, Jānis, un Mārīte Dombrovska (b. g.). *Plakidis, Pēteris*. <http://www.lmic.lv/core.php?pageId=722&id=294&profile=1> (skatīts 2018. gada 1. decembrī)

Ķeniņš, Tāivaldis (1994). [Anotācija Nonetam (*L'ultima sinfonia*)]. *Autorkoncerts komponista [Tāivalža Ķeniņa] 75. gadskārtai*. 6. maijā Rīgā, Vāģnera zālē. Rīga: Latvijas Filharmonija, Latvijas Komponistu savienība

Ķeniņš, Tāivaldis (1997). *Izcils jaundarbs latviešu mūzikā. Komponistam Pēterim Plakidim piecdesmit gadi*. Rokraksta kopija glabājas Oļģerta Grāvīša arhīvā JVLMA, Jāzepa Vītola piemiņas istabā, nav katalogizēta¹⁷

Līcīte, Paula (1956). *Sonatīne klavierēm*. Rīga: Latvijas Valsts izdevniecība

Lūsiņa, Inese (2007). Jubilejas pastēte Plakida gaumē. *Diena*, 21. septembris

Mence, Selga (2018). Intervija Mārītei Dombrovskai. 23. oktobris Rīgā. Pieraksts glabājas Mārītes Dombrovskas privātarhīvā

Parša, Ieva (2018). Intervija Mārītei Dombrovskai. 25. oktobris Rīgā. Pieraksts glabājas Mārītes Dombrovskas privātarhīvā

Paula, Rūta (2014). *Benefice*. Latvijas Radio 3 *Klasika* raidījums. 16. maijs. <http://klasika.lsm.lv/lv/raksts/benifice/man-veicies-ar-labiem-cilvekiem...-dziedatajai-maijai-kriigenai-.a38505/> (skatīts 2018. gada 1. decembrī)

Petraškevičs, Jānis (2018). Intervija Mārītei Dombrovskai. 26. oktobris Rīgā. Pieraksts glabājas Mārītes Dombrovskas privātarhīvā

¹⁷ Teksts publicēts arī trīs preses izdevumos: *Latvija Amerikā* (Toronto) 1997. gada 15. februārī, avīzē *Laiks* (Nujorka) 1997. gada 1. martā un Rīgas laikrakstā *Literatūra. Māksla. Mēs* 1997. gada 6./13. martā.

- Plakide, Agate (2018). E-vēstule Mārītei Dombrovskai. 18. novembris. Glabājas Mārītes Dombrovskas privātarhīvā
- Plakidis, Pēteris (b. g.). *Izkapts ābelē**. Jauktajam korim *a cappella*. Glabājas JVLMA, Jāzepa Vītola piemiņas istabā. Pētera Plakida kolekcija, JV-Not_00425
- Plakidis, Pēteris (b. g.). *Veci gabali (pabeigti un pārrakstīti). Zīdaiņa periods**. Nošu mape. Glabājas JVLMA, Jāzepa Vītola piemiņas istabā. Pētera Plakida kolekcija, JV-Not_00359–00360, 00416–00422
- Plakidis, Pēteris (1978). Dzīvais mūzikas process. *Padomju Jaunatne*, 2. decembris
- Plakidis, Pēteris (1996). [Variācijas orķestrim: anotācija]. Komponista rokraksts un drukāta izdevuma kopija. Glabājas Pētera Plakida arhīvā JVLMA, Jāzepa Vītola piemiņas istabā, nav katalogizēta
- Plakidis, Pēteris (2002). *Variations. Conversations. Episodes*. CD Album. Athens: LYRA, CD0778
- Plakidis, Pēteris (2007a). *Music for String Orchestra*. CD Album. London: Toccata, TOCC 0004
- Plakidis, Pēteris (2007b). Pasticcio à la Plakidis. Intervija Rūtai Paulai. *Mūzikas Saule* 2, 8.–11. lpp.
- Plakidis, Pēteris (2015). *You Wonder at My Song*. CD Album. [Albany NY]: Albany Records, TROY 1548
- Plakidis, Pēteris (2016). *Mūža aina*. Dziesma jauktajam korim *a cappella*: nošu materiāls* un dziesmā izmantotais Zinaīdas Lazdas teksts*. Glabājas JVLMA, Jāzepa Vītola piemiņas istabā. Pētera Plakida kolekcija, JV-Not_00429
- Putniņš, Pauls (1992). *Formveides iezīmes un interpretācijas problemātika Pētera Plakida kora simfonijā Nolemtība (O. Vācieša vārdi)*. Diplomdarbs. Rīga: JVLMA. Glabājas JVLMA, Jāzepa Vītola piemiņas istabā, nav katalogizēts
- Raginskis, Edgars (2017). *Mūsu leģendas*. Latvijas Radio 3 *Klasika* raidījums. 4. marts. <http://klasika.lsm.lv/lv/raksts/musu-legjendas/in-memoriām.-no-petera-plakida-atvadoties....a82740/> (skatīts 2018. gada 1. decembrī)
- Rickards, Guy (2007). Plakidis orchestra works. Music for string orchestra by one of Latvia's leading composers. *Gramophone. The World's Best Classical Music Reviews*. Glabājas Pētera Plakida arhīvā JVLMA, Jāzepa Vītola piemiņas istabā, nav katalogizēts¹⁸
- Riše, Indra (2018). E-vēstule Mārītei Dombrovskai. 23. oktobris Rīgā. Glabājas Mārītes Dombrovskas privātarhīvā

¹⁸ Pieejams arī elektroniski: <https://www.gramophone.co.uk/review/plakidis-orchestral-works> (skatīts 2018. gada 1. decembrī).

Rubule, Ilze (b. g.). *Džuljeta Plakidis*. <http://literatura.lv/autors/Dzuljeta-Plakidis/26075> (skatīts 2018. gada 6. jūnijā)

Skurule, Līga, un Juris Ķeniņš (b. g.). *Tāivaldis Ķeniņš. Darbu saraksts*. <http://www.lmic.lv/core.php?pageId=722&id=3699&works=1&zans=all> (skatīts 2018. gada 12. decembrī)

Šmite, Gundega (2018). E-vēstule Mārītei Dombrovskai. 21. oktobris Rīgā. Glabājas Mārītes Dombrovskas privātarhīvā

Tiliakos, K. = K. Tiljakoss (2002). Astoņi kāda nezināma grieķu izcelsmes komponista darbi, kurus ir vērts iepazīt katram mūzikas mīļotājam. *HITECH* 8–9. Recenzijas latviskojums. Komponista rokraksta kopija. Glabājas Mārītes Dombrovskas privātarhīvā

Torgāns, Jānis (1978). Par Pēteri Plakidi. *Latviešu mūzika XIII*. Sast. Arvīds Darkevics un Ludvigs Kārklīšs. Rīga: Liesma, 68.–86. lpp.

[*The Transatlantic Trio*] (1997). CD Album. New York: 4-Tay Inc., 4-TAY-CD-4008

Troussas, Phontas = Fondas[s] Trūsas[s] (2002). [Recenzija par CD *Variations. Conversations. Episodes*]. *Jazz&Tzaz* 8–9. Recenzijas latviskojums. Komponista rokraksta kopija. Glabājas Mārītes Dombrovskas privātarhīvā

Urbāns, Uldis (2018). Intervija Mārītei Dombrovskai. 26. oktobris Rīgā. Pieraksts glabājas Mārītes Dombrovskas privātarhīvā

Works for Orchestra by Greek Composers. No 4 (2004). CD Album. Athens: LYRA, CD 1044

Zemzare, Ingrīda, Ligita Ašme, Zane Gailīte un Jānis Torgāns (1978). ... Kamēr spēj mainīties [Latvijas PSR Komponistu savienības 8. kongress. Par jaunajiem komponistiem]. *Padomju Jaunatne*, 5. marts

Zemzare, Ingrīda, un Guntars Pupa (2000). *Jauno mūzika pēc divdesmit gadiem*. Rīga: Jumava, 87.–131. lpp.

Žilinskis, Arvīds (1948). *Skaņdarbi klavierēm*. Rīga: Latvijas Valsts izdevniecība